16. అన్ నహ్ల్ (తేనెటీగలు) సూరా

పరిచయం

ఈ సూరా మక్కా కాలానికి చెందినది. ఇస్లామీయ విశ్వాసాలు – దేవుని ఆధిపత్యం, దైవవచనాల అవతరణ, మృతులను మళ్ళీ లేపడం మొదలైన వాటిని ఈ సూరా నొక్కి చెప్పింది. ఈ సూరాలోని 68వ ఆయతులో తేనెటీగల ప్రస్తావన ఉంది. ఆ పేరునే దీనికి పెట్టడం జరిగింది. మానవాళికి దేవుని అనుగ్రహాలను ఈ సూరా వివరించింది. తేనెటీగ ఒక తెలివయిన కీటకం. దేవుని ప్రేరణతో అది పనిచేస్తుంది. సృష్టించే అల్లాహ్ సామర్థ్యాన్ని తేనెటీగ చాటిచెబుతుంది. ఇది సృష్టించే స్వచ్ఛమైన తేనె అల్లాహ్ మానవాళికి అనుగ్రహించిన మేళ్ళలో ఒకటి. తేనెలో మానవాళికి స్వస్థత దాగి ఉంది.

అల్లాహ్ సృజనాత్మక శక్తి గురించిన వివరాలు ఈ సూరా మనకు అందిస్తుంది. అల్లాహ్ ఒక్కడే అని అర్థం చేసుకోవడానికి ఈ వివరాలు తోడ్పడుతాయి. ఆయన సర్వ శక్తిసంపన్నుడనీ, ఒకే ఒక్కడనీ చాటిచెప్పే వివరాలివి. మనిషి బహిరంగంగా వ్యతిరేకతకు పాల్పడుతున్నప్పటికీ, ఆలోచించే వారికి, తమ బుద్ధివివేకాలను ఉపయోగించేవారికి, అల్లాహ్ సృజనాత్మక శక్తి సామర్థ్యాలను చాటిచెప్పే ఈ వివరాలు స్పష్టమైన నిదర్శనాలనీ, వారు వీటిని తమ హృదయాల్లో ప్రతిష్ఠించుకుంటారనీ, అల్లాహ్ పట్ల కృతజ్ఞతలు చూపుతారనీ, అల్లాహ్ అనుగ్రహాలను గుర్తించడానికి నిరాకరించడం చేయరని వివరించింది.

ఈ సూరా విగ్రహారాధన ఆచారాలను, విశ్వాసాలను ఖండిస్తుంది. మక్కాలోని విగ్రహారాధక అరబ్బులను ఉద్దేశించి వారు ఆరాధిస్తున్నవి వారు తమ సొంత చేతులతో తయారు చేసుకున్నవేనని తెలిపింది. నిర్జీవమైన ఈ శిలా ప్రతిమలు లేదా కలపతో చేసిన బొమ్మలను ఎలా ఆరాధిస్తున్నారని ప్రశ్నించింది.

వారు మాట వినని జనమనీ, పరలోకంలో అపజయం పాలయ్యేజనమని తేల్చి చెప్పింది. ఈ సందర్భంగా అజ్ఞాన కాలంలోని అనాచారాలను, ఆడ శిశువులను సజీవంగా పాతిపెట్టే దురాచారాలను తీవ్రంగా ఖండించడం జరిగింది.

అల్లాహ్ అనుగ్రహాలను, ఆయన చేసిన మేళ్ళను నిర్లక్ష్యం చేస్తే దేవుని ఆగ్రహం విరుచుకుపడుతుందని గట్టిగా హెచ్చరించడం జరిగింది. ఇబ్రాహీమ్ ప్రవక్త (అస)ను ఇక్కడ విధేయతకు, కృతజ్ఞతకు నమూనాగా చూపించడం జరిగింది. ప్రజలను ఇస్లాం వైపునకు వివేకంతో, మృదువుగా ఆహ్వానించాలని ఇక్కడ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం)కు చెప్పడం జరిగింది. స్థిరచిత్తంతో పని చేయాలనీ, అవిశ్వాసుల కుట్రల్ని చూసి నిరాశ చెందరాదని బోధించడం జరిగింది.

16. అన్ నహ్ల్ సూరా

అవతరణ : మక్కా   ఆయతులు : 128

అపార కరుణామయుడు, పరమకృపాశీలుడైన
అల్లాహ్ పేరుతో

1 అల్లాహ్ ఆజ్ఞ వచ్చేసింది. కనుక దాని కోసం తొందరపెట్టకండి.[1] ఆయన పరమ పవిత్రుడు. వీరు కల్పించే భాగస్వామ్యాల నుండి ఆయన పవిత్రుడు, ఉన్నతుడు.

2 "నేను తప్ప వేరే ఆరాధ్య దైవం లేదు. కనుక మీరు నాకు భయపడండి" అని ప్రజలను హెచ్చరించటానికి, ఆయనే దూతలకు తన 'వహీ'ని ఇచ్చి,[2] తన ఆదేశానుసారం దాన్ని తన దాసులలో తాను కోరిన వారిపై[3] అవతరింపజేస్తాడు–

3 ఆయన ఆకాశాలను, భూమిని సత్యబద్ధంగా సృష్టించాడు.[4] వారు కల్పించే భాగస్వామ్యాలకు (షిర్కుకు) ఆయన అతీతుడు, ఉన్నతుడు.

سُورَةُ النَّحْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ۝

أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ①

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ②

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ③

1. ఏ ప్రళయం చాలా దూరాన ఉందని మీరు అనుకుంటున్నారో అది చాలా సమీపంలోనే ఉంది. దాని కోసం తొందరపెట్టకండి అని దీనికి ఒక అర్థం. లేదా ముష్రిక్కులు తొందరపెడుతున్న ఆ శిక్ష చాలా దగ్గరలోనే ఉంది అని భావం. ప్రళయం లేక ఆ శిక్ష సంభవించటం నిశ్చయం గనుక 'రాబోతోంది' అని చెప్పకుండా 'వచ్చేసింది' అని భూతకాలంలో చెప్పటం జరిగింది.
2. ఈ ఆయతులో **'రూహ్'** అంటే వహీ (దైవ వాణి) అని భావం. ఉదాహరణకు మరో ఆయతును కూడా చూడండి: "(ఓ ప్రవక్తా!) ఇదే విధంగా మేము నీ వైపు మా ఆజ్ఞతో సందేశాన్ని పంపాము. ఇంతకు ముందు నీకు గ్రంథం అంటే ఏమిటో, విశ్వాసం అంటే ఏమిటో తెలీదు." (షూరా – 52)
3. **'తాను కోరిన దాసులు'** అంటే ప్రవక్తలన్నమాట. "తన సందేశాన్ని ఎవరికి పంపాలో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు" (అల్ అన్ఆమ్-124). "ఆయన తన దాసులలో తాను కోరిన వారిపై తన ఆదేశానుసారం వహీని అవతరింపజేస్తాడు." (మోమిన్-15)
4. అంటే దేవుడు ఈ భూమ్యాకాశాలను నిరర్థకంగా, ఆషామాషీగా పుట్టించలేదు. దీని

4 ఆయన మనిషిని వీర్యపు బొట్టుతో సృష్టించాడు. కాని వాడు పచ్చి తగవుల మారిగా తయారయ్యాడు.[5]

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٤﴾

5 ఆయనే పశువులను సృష్టించాడు. వాటిలో మీ కొరకు వేడినిచ్చే దుస్తులు, ఇతరత్రా ఎన్నో ప్రయోజనాలున్నాయి.[6] మరికొన్ని (పశువులు) మీకు ఆహారంగా కూడా ఉపయోగపడతాయి.

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا ۗ لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

6 మీరు వాటిని మేపుకుని రావటంలోనూ, మేపటానికి తోలుకుపోవటంలోనూ అందం (కళ) ఉట్టిపడుతూ ఉంటుంది.[7]

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

7 మీరెంతో ప్రయాసపడితేగాని చేరుకోలేని ప్రదేశాలకు అవి మీ బరువులను మోసు కుని పోతాయి. నిశ్చయంగా మీ ప్రభువు వాత్సల్యం కలవాడు, దయామయుడు.

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنفُسِ ۚ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾

వెనుక ఒక గొప్ప ఆశయం ఉంది. ఆ ఆశయం ఏమిటంటే, మంచి చేసినవారికి మంచి ప్రతిఫలం ఇవ్వటం చెడు చేసినవారికి తగిన శిక్ష విధించటం.

5. అంటే అత్యంత అల్పమైన ఒక జిగటు పదార్థం పురుషుని నుంచి వెలువడుతుంది. రేతస్సుగా, వీర్యంగా పిలువబడే దీని కణం స్త్రీ గర్భాశయంలోకి వెళ్ళి, వివిధ దశలను అధిగమించి ఒక సంపూర్ణ మానవ ఆకారంగా మారుతుంది. తరువాత అల్లాహ్ అందులో ప్రాణం పోస్తాడు. తరువాత దాన్ని మాతృగర్భంలో నుంచి తీసి ప్రపంచంలో ప్రవేశపెడ్తాడు. ఈ ప్రపంచంలోనే అతడు పెరిగి పెద్దవాడవుతాడు. కాని అతను ఒకప్పటి తన హీన స్థితిని మరచిపోయి, తనకు ఈ ఉన్నతిని ప్రసాదించిన ప్రభువు విషయంలోనే పేచీలు పెడతాడు. నిజ ప్రభువుకు ఇతరులను సాటి కల్పిస్తాడు.

6. దేవుడు తాను చేసిన మరో మేలును ఈ ఆయతులో జ్ఞాపకం చేశాడు. ఆయనే చతుష్పాదాలను(ఆవులు, గేదెలు, మేకలు, ఒంటెలు తదితర పశువులను) పుట్టించాడు. వాటి చర్మాలు, వెంట్రుకలు మీకు ఉపయోగపడుతున్నాయి. వాటి పాలు మీకు ఆహారంగా ఉపయోగపడుతుంది. వాహనంగా మీరు వాటిని ఉపయోగిస్తారు. వాటి ద్వారా వ్యవసాయం చేస్తారు. కొన్ని పశువుల మాంసాన్ని కూడా మీరు తింటారు.

7. పొలాలకు, పచ్చిక మైదానాలకు పశువులను తోలుకు పోవటంలోనూ, మేపుకుని తిరిగి రావటంలోనూ అందం ఉందని చెప్పటం గమనార్హం. పల్లెసీమల్లో ఉదయం,

وَّالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيْرَ لِتَرْكَبُوْهَا وَزِيْنَةً ۚ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝٨

8 మీరు స్వారీ చేయటానికీ, మీకు శోభాయమానంగా ఉండటానికి ఆయన గుర్రాలనూ, కంచర గాడిదలనూ, గాడిదలనూ సృష్టించాడు.[8] మీకు తెలియని ఇంకా ఎన్నో వస్తువులను ఆయన సృష్టిస్తూ ఉంటాడు.[9]

సాయంత్రం రైతులు పశువులను తోలుకుపోతున్నప్పుడు ఆ దృశ్యం ఎంత రమణీయంగా, చూడముచ్చటగా ఉంటుందో చూసే వారికే తెలుస్తుంది; **'తురీహూన'** అంటే పశువుల్ని మేపుకొని సాయంత్రం పూట ఇంటికి తోలుకొని పోవటం. **'తస్‌రహూన'** అంటే ఉదయం పూట పశువుల్ని మేతకు తోలుకొని వెళ్ళటం.

8. దేవుడు ఈ పశువులను సృష్టించటంలోని అసలు ఉద్దేశం మీరు వాటిపై స్వారీ చేయటమే అయినప్పటికీ అందులో మీ ఠీవి, దర్పం కూడా ఉన్నాయి. గుర్రం, గాడిద, కంచర గాడిదల పేర్లను వేరుగా ఒకచోట ప్రస్తావించినందువల్ల కొంతమంది ధర్మవేత్తలేమంటారంటే గాడిద, కంచర గాడిద మాంసం నిషిద్ధమైనట్లే గుర్రం మాంసం కూడా నిషేధించబడింది. ఏ పశువుల మాంసం ధర్మసమ్మతమో వాటి పేర్లు ఇంతకు ముందు ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. అందువల్ల ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించబడిన మూడు జంతువులు కేవలం వాహనాలుగా మాత్రమే ఉపయోగించబడాలి. అయితే ఈ వాదన సరైనది కాదు. ఎందుకంటే గుర్రపు మాంసం ధర్మసమ్మతమేనని ప్రామాణిక హదీసులు చెబుతున్నాయి. గుర్రపు మాంసం తినటానికి మహాప్రవక్త (సఅసం) వారు అనుమతించారని హజ్రత్ జాబిర్(రజి) తెలిపారు (సహీహ్ బుఖారీ– కితాబుజ్జబాయిహ్; ముస్లిం – కితాబుస్సైద్). అంతేకాదు, ప్రవక్త ప్రియసహచరులు ప్రవక్త (స) వారి సమక్షంలోనే ఖైబర్‌లోనూ, మదీనాలోనూ గుర్రాన్ని జిబహ్ చేసి, దాని మాంసం వండి తిన్నారు. ఈ చర్యను మహాప్రవక్త (సఅసం) వారించలేదు (సహీహ్ ముస్లిం–కితాబుస్సైద్; ముస్నదె అహ్మద్–సంపుటి :3; అబూ దావూద్ – కితాబుల్ అత్‌యిమ). అందుకే అత్యధికమంది ధర్మవేత్తలు, సలఫ్ మరియు ఖలఫ్ పండితులందరూ కూడా గుర్రపు మాంసాన్ని ధర్మసమ్మతంగా భావిస్తున్నారు (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

ఈ ఆయతులో గుర్రం ప్రస్తావన స్వారీ నేపథ్యంలో మాత్రమే ఎందుకు వచ్చిందంటే, అది సాధారణంగా స్వారీ కోసమే ఉపయోగించబడుతుంది. ప్రపంచమంతటా అది ఖరీదైన జంతువుల్లో ఒకటిగా ఉంది. అందువల్ల దాన్ని ఆహారంగా ఉపయోగించటం అరుదు. గొఱ్ఱెలు, మేకల మాదిరిగా గుర్రాన్ని మాంసం కోసం కోయరు. అంత మాత్రాన ప్రమాణం ఏదీ లేకుండానే దాని మాంసం నిషిద్ధం అని భావించటం సరైనది కాదు.

9 సన్మార్గం చూపే బాధ్యత అల్లాహ్‌పై ఉంది.[10] కొన్ని వక్రమార్గాలు కూడా ఉన్నాయి. ఆయన గనక తలచుకుంటే మీ అందరినీ సన్మార్గాన నడిపించేవాడే.[11]

وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيْلِ وَمِنْهَا جَآئِرٌ ۭ وَلَوْ شَاۗءَ لَهَدٰىكُمْ
اَجْمَعِيْنَ ۝ ۹

10 ఆయనే మీ కోసం ఆకాశం నుంచి నీళ్ళను కురిపిస్తున్నాడు. దాన్ని మీరూ త్రాగుతారు. దానివల్ల మొలకెత్తిన పచ్చికను (వృక్షాలను) మీ పశువులకు కూడా మేపుతారు.

هُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۗءِ مَاۗءً لَّكُمْ مِّنْهُ شَرَابٌ
وَّمِنْهُ شَجَرٌ فِيْهِ تُسِيْمُوْنَ ۝ ۱۰

11 దాంతోనే (ఆ నీటితోనే) ఆయన మీ కోసం పొలాలను పండిస్తాడు. జైతూను (ఆలివ్), ఖర్జూరం, ద్రాక్ష మరియు అన్ని రకాల పండ్లను పండిస్తాడు. నిశ్చయంగా చింతన చేసేవారికోసం ఇందులో గొప్ప సూచన[12] ఉంది.

يُنْۢبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُوْنَ وَالنَّخِيْلَ
وَالْاَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ
لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ۝ ۱۱

9. భూమి లోపలి భాగంలోనూ, సముద్రాలలోనూ, కటిక ఎడారి ప్రదేశాలలోనూ, కారడవులలోనూ అల్లాహ్ ఎన్నో ప్రాణులను సృష్టిస్తూ ఉంటాడు. వాటి జ్ఞానం అల్లాహ్‌కు తప్ప వేరెవరికీ తెలీదు. దైవప్రసాదితమైన తెలివితేటలను, మేధను ఉపయోగించి మనిషి చేసే కొంగ్రొత్త ఆవిష్కరణలు కూడా ఇందులోకి వస్తాయి. ఉదాహరణకు : బస్సు, రైలుబండి, ఓడ, విమానం, రాకెట్టు మొదలగునవి. భవిష్యత్తులో ఆవిష్కరించబడే వస్తువులు కూడా ఇందులో భాగమే.

10. అందుకే ఆయన సన్మార్గం ఎలా ఉంటుందో వివరించాడు. అపమార్గం ఏదో కూడా విడమరచి చెప్పాడు.

11. ఆయన గనక తలచుకుంటే అందరినీ సన్మార్గాన నడిపించేవాడే. ఒకవేళ ఆయన అలా చేసి ఉంటే అది 'బలాత్కారం' అనబడేది. బలాత్కారం జరిగితే మనిషి పరీక్షించబడడు. అందుకే ఆయన మనిషికి స్వేచ్ఛను వొసగాడు. సన్మార్గమేదో, అపమార్గమేదో తెలియపరచి ఆ రెంటిలో ఏదో ఒక దానిని మనిషి ఎంపిక చేసుకునే అధికారం ప్రసాదించాడు.

12. వర్షపు నీటి ద్వారా కలిగే ప్రయోజనాలు ఈ ఆయతులలో వివరించబడ్డాయి. ప్రతి ఒక్కరూ నిత్యం వీటిని వీక్షిస్తూనే ఉంటారు. వెనుకటి సూరాలలో ఈ విషయం వివరంగా చెప్పటం జరిగింది.

12 ఆయనే మీ కోసం రేయింబవళ్ళనూ, సూర్యచంద్రులను నియంత్రణలో పెట్టాడు. నక్షత్రాలు కూడా ఆయన ఆజ్ఞకు కట్టుబడి ఉన్నాయి. బుద్ధిమంతుల కోసం ఇందులో ఎన్నో నిదర్శనాలున్నాయి.[13]

وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ؕ
وَالنُّجُوْمُ مُسَخَّرٰتٌۢ بِاَمْرِهٖ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ
لِّقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ ۙ ﴿١٢﴾

13 ఇంకా రంగురంగుల వస్తువు లెన్నింటినో ఆయన మీకోసం భూమిలో సృష్టించాడు. నిస్సందేహంగా గుణపాఠం గ్రహించే వారికోసం ఇందులో చాలా పెద్ద సూచన ఉంది.[14]

وَمَا ذَرَاَ لَكُمْ فِی الْاَرْضِ مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهٗ ؕ اِنَّ فِیْ
ذٰلِكَ لَاٰیَةً لِّقَوْمٍ یَّذَّكَّرُوْنَ ﴿١٣﴾

14 ఆయనే సముద్రాన్ని మీకు వశ పరిచాడు – మీరు అందులో నుంచి (తీయ బడిన) తాజా మాంసాన్ని తినటానికీ, మీరు తొడిగే ఆభరణాలను అందులో నుంచి వెలికి తీయటానికీ. నీవు చూస్తావు! ఓడలు అందులో నీటిని చీల్చు కుంటూ పోతుంటాయి. మీరు ఆయన అనుగ్రహాన్ని అన్వేషించటానికి, కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా మసలుకోవటానికి[15] (ఈ ఏర్పాటు చేయబడింది).

وَهُوَ الَّذِیْ سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَاْكُلُوْا مِنْهُ لَحْمًا طَرِیًّا
وَّتَسْتَخْرِجُوْا مِنْهُ حِلْیَةً تَلْبَسُوْنَهَا ۚ وَتَرَی
الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِیْهِ وَلِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿١٤﴾

13. రేయింబవళ్లు ఎలా తరుగుతూ పెరుగుతూ ఉంటాయో, సూర్యచంద్రులు తమ నిర్ణీత స్థానాల వైపుకు ఎలా సాగిపోతుంటాయో మీరు గమనిస్తూనే ఉన్నారు. అయితే ఈ నిర్ధారిత వ్యవస్థలో ఎప్పుడూ, ఎక్కడా ఎలాంటి అవరోధంగానీ, అస్తవ్యస్త స్థితిగానీ ఏర్పడదు. ఆకాశంలో మెరిసే నక్షత్రాలు రాత్రి చీకటిలో ఏ విధంగా బాటసారులకు మార్గదర్శకత్వం వహిస్తున్నాయో చూడండి. ఇవన్నీ దేవుని మహోన్నత సామ్రాజ్యానికి, అద్భుతమైన వ్యవస్థకు చిహ్నాలే కదా!

14. అంటే – భూమిలో, అల్లాహ్ సృష్టించిన ఖనిజ సంపదల్లో, చమురు నిల్వలలో, వృక్షాలలో, రాళ్లు రప్పలలో, పశుపక్షాదులలో కూడా గమనించేవారికి సూచన లున్నాయి. ఇవన్నీ యదార్థానికి మానవుల ప్రయోజనార్థమే సృష్టించబడ్డాయి.

15. ఉవ్వెత్తున లేచిపడే కెరటాలు గల సముద్రాన్ని ఆయన మానవునికి లోబరచటంతో

15 భూమి మిమ్మల్ని తీసుకుని కంపించ కుండా ఉండటానికి ఆయన పర్వతాలను అందులో పాతిపెట్టాడు.[16] మీరు మీ గమ్యాలను చేరుకోవటానికి ఆయన నదులను, త్రోవలను కూడా సృష్టించాడు.[17]	وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾
16 ఇంకా ఎన్నో సూచనలను నిర్ణయించి పెట్టాడు. నక్షత్రాల ద్వారా కూడా జనులు మార్గాలను కనుగొంటారు.	وَعَلَامَاتٍ ۚ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾
17 ఏమిటీ, (సర్వాన్నీ) సృష్టించేవాడూ – ఏమీ సృష్టించలేనివాడు ఇద్దరూ ఒకటేనా? మీరు బొత్తిగా ఆలోచించరా?[18]	أَفَمَن يَخْلُقُ كَمَن لَّا يَخْلُقُ ۗ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

పాటు, దానివల్ల ఒనగూడే మూడు ప్రయోజనాలను కూడా ఈ సందర్భంగా జ్ఞాపకం చేస్తున్నాడు– 1. చేపల రూపంలో మీరు సముద్రం నుంచి తాజా మాంసాన్ని తింటున్నారు (చేపలు చచ్చిపోయినా తినటం ధర్మసమ్మతమే. అలాగే కాబా గృహ యాత్ర నిమిత్తం పోతూ ఇహ్రామ్ దీక్ష బూనిన వారు కూడా చేపలను పట్టవచ్చు). 2. సముద్రంలో నుంచి మీరు ముత్యాలు, పగడాలు, చిప్పలు తదితర వస్తువులు తీస్తారు. వాటిలో కొన్ని చాలా ఖరీదైనవై ఉంటాయి. వాటితో మీరు ఆభరణాలు కూడా తయారు చేస్తారు. 3. సముద్రాలలో మీరు పడవలను, ఓడలను నడుపుతారు. ఈ జలమార్గం ద్వారా ఒక దేశం నుంచి ఇంకో దేశానికి వెళతారు. మీ సరకులను తరలిస్తూ ఉంటారు. తద్వారా మీకు లాభాలు వస్తాయి. అల్లాహ్ నుంచి ఇన్ని ప్రయోజనాలు పొందుతున్న మీరు ఆయనకు కృతజ్ఞులై జీవించాలి.

16. పర్వతాల ద్వారా దేవుడు మీకు చేసిన మహోపకారాన్ని ఇక్కడ జ్ఞాపకం చేస్తున్నాడు. భూమి గనక నిత్యం కంపిస్తూ ఉంటే అందులో మీరు ప్రశాంతంగా నిలదొక్కుకో లేకపోయేవారు. అప్పుడప్పుడూ (కొన్ని సెకన్లపాటు) వచ్చే భూకంపాలు ఎంతటి ధనప్రాణ నష్టాన్ని సృష్టిస్తాయో మీకు తెలిసిందే.

17. కాలువలు, నదీనదాలు కూడా కడు విచిత్రమైనవే. ఎక్కడో పర్వత కనుమల్లో పుట్టి, పల్లపు ప్రాంతాల వైపుకు పరవళ్లు తొక్కి, వేలాది లక్షలాది మంది జనుల, పశువుల అవసరాలను తీరుస్తూ ఆఖరికి సముద్రంలోకి వెళ్ళి కలుస్తాయి. ఈ వాగుల ద్వారా మీరు ప్రయోజనం పొందుతున్నారు.

18. ఈ అనుగ్రహాలన్నింటినీ ప్రసాదించిన దేవుని ఉనికి, ఆయన ఏకత్వం (తౌహీద్) గురించి ఇక్కడ నొక్కి చెప్పటం జరిగింది. ఒక్కడైన ఆ సృష్టికర్త కాకుండా మీరు

18 ఒకవేళ మీరు అల్లాహ్ అనుగ్రహాలను లెక్కించదలిస్తే లెక్కించలేరు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అమితంగా క్షమించేవాడు, అపారంగా కనికరించేవాడు.

وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ۗ إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾

19 మీరు గోప్యంగా ఉంచేదీ, బహిర్గతం చేసేదీ – అంతా అల్లాహ్‌కు తెలుసు.[19]

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

20 అల్లాహ్‌ను వదలి వాళ్లు పిలుస్తున్న వారు ఏ వస్తువునూ సృష్టించలేరు. పైగా వారు స్వయంగా సృష్టించబడినవారు.[20]

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

21 వారు నిర్జీవులేగాని సజీవులు కారు.[21] తాము ఎప్పుడు (బ్రతికించి) లేపబడతారో కూడా వారికి తెలీదు.[22]

أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ ۖ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

ఆరాధించే ఇతరత్రా చిల్లర దేముళ్లు దేనికీ పనికిరానివి. అవి ఏ వస్తువునయినా సృష్టించగలవా? అవి స్వయంగా సృష్టించబడినవే. మరలాంటప్పుడు సృష్టికర్త – సృష్టితాలు ఎలా సమానం కాగలవు? మరి అలాంటప్పుడు మీరు వారిని అల్లాహ్‌కు సమానంగా ఎలా నిలబెడుతున్నారు? ఈ పాటి విషయాన్ని కూడా మీరు గ్రహించలేరా?

19. దానిని బట్టి ఆయన తీర్పుదినాన బహుమానం వొసగటమో, శిక్ష విధించటమో చేస్తాడు. సత్కర్మలు చేసిన వారికి బహుమానం లభిస్తుంది. దుష్కర్మలు చేసిన వారికి శిక్ష విధించబడుతుంది.

20. మనిషి ప్రవర్తన కూడా మహా విచిత్రమైనది. సమస్త జగతిని సృష్టించిన కర్తను కాదని అతను అత్యంత అల్పమైన వస్తువులను పూజిస్తున్నాడు. తనను సృష్టించిన దైవాన్ని వదిలేసి తాను తన చేతులతో చేసిన మట్టి బొమ్మల ముందు మోకరిల్లు తున్నాడు.

21. **'నిర్జీవులు'** అనే పదంలో రాళ్లు రప్పలు, విగ్రహాలు, చెట్టుపుట్టలు, చనిపోయినవారు కూడా చేరి ఉన్నారు. వారు ఎప్పుడు తిరిగి లేపబడతారో వారికే తెలీదు అని అనటాన్ని బట్టి ఈ మాట రాళ్ళు, రప్పల వంటి నిర్జీవాల గురించి కాకుండా చనిపోయిన పుణ్యపురుషులను దృష్టిలో పెట్టుకొని చెప్పబడి ఉంటుందని ఇట్టే బోధపడుతుంది. అదీగాక వారిని కేవలం 'నిర్జీవులు' అని అనటంతోనే ఆగిపోలేదు. పైగా 'వారు సజీవంగా లేరు' అని కూడా స్పష్టంగా చెప్పబడింది. ఈ వాక్యం ద్వారా సమాధులను

22 మీరందరి ఆరాధ్య దైవం అల్లాహ్ ఒక్కడే. అయితే పరలోకం పట్ల నమ్మకం లేనివారి హృదయాలు ఈ విషయాన్ని తిరస్కరిస్తున్నాయి. వారు స్వయంగా అహంకారంతో విర్రవీగుతున్నారు.[23]

إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۚ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنكِرَةٌ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ٢٢

23 నిశ్చయంగా అల్లాహ్‌కు వారు దాచేది, బహిర్గతం చేసేది – అంతా తెలుసు. గర్విష్టులను ఆయన ఏ మాత్రం ఇష్ట పడడు.[24]

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ٢٣

24 "ఇంతకీ మీ ప్రభువు ఏం అవతరింప జేశాడ"ని వారిని అడిగినప్పుడు, "పాత కాలపు కట్టుకథలు"[25] అని చెబుతారు.

وَإِذَا قِيلَ لَهُم مَّاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۙ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ٢٤

పూజించేవారి చర్య నిర్ద్వంద్వంగా ఖండించబడింది. సమాధులలో ఖననం చేయబడిన సజ్జనులు బ్రతికి ఉంటారన్న వాళ్ల విశ్వాసం కూడా ఖండించబడింది. ఒకసారి మరణం వచ్చిన తరువాత మృతులకు ప్రాపంచిక జీవితం లభించదనీ, ప్రపంచంతో ఇక వారికి ఎలాంటి సంబంధాలూ మిగిలుండవని కూడా దీనిద్వారా అవగతం అవుతోంది.

22. అలాంటప్పుడు వారి నుంచి పుణ్యంగానీ, ప్రయోజనాలుగానీ ఆశించటం ఎంతవరకు సమంజసం?

23. అంటే **'దేవుడు ఒక్కడే'** అనేసరికి తిరస్కారులు, బహుదైవోపాసకుల గొంతులో పచ్చివెలక్కాయ ఇరుక్కుంటుంది. "ఏమిటీ, ఇతడు దేవుళ్ళందరినీ ఒకే ఆరాధ్యదైవంగా చేసేశాడా!? కడు విచిత్రంగా ఉందే!" అని అంటారు (సాద్–5). వేరొకచోట ఇలా అనబడింది – "ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు, పరలోకాన్ని నమ్మని అవిశ్వాసుల హృదయాలు కుంచించుకుపోతాయి. అల్లాహ్ తప్ప ఇతర ఆరాధ్యుల ప్రస్తావన తీసుకురాగానే వారు సంతోషంతో పొంగిపోతారు." (జుమర్–45)

24. తమను తాము గొప్పవారుగా ఊహించుకుంటూ, సత్యబద్ధమైన విషయాన్ని త్రోసి పుచ్చటం ఇతరులను అల్పులుగా, అధములుగా ఎంచటమే గర్వం, అహంకారం (ఇస్తిక్‌బార్). హదీసులో కూడా గర్వాహంకారానికి ఇవ్వబడిన నిర్వచనం ఇదే. ఈ గర్వాన్ని, అహంకారాన్ని అల్లాహ్ సుతరామూ ఇష్టపడడు. "ఎవరి ఆంతర్యంలోనయినా

25 పర్యవసానంగా ప్రళయదినాన వారు తమ (పాప) భారమంతటినీ మోయటంతో పాటు, అజ్ఞానంతో తాము పెడదారి పట్టించినవారి బరువును మోయటంలో కూడా భాగస్థులవుతారు. చూడండి! ఎంత చెడ్డ బరువును వారు తమ నెత్తిపై వేసుకుంటున్నారో![26]

لِيَحْمِلُوٓا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَٰمَةِ ۙ وَمِنْ أَوْزَارِ
الَّذِينَ يُضِلُّونَهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

26 వీరి పూర్వీకులు కూడా కుట్రలు పన్నారు. (చివరికి) అల్లాహ్ వారి (కుట్రల) కట్టడాలను కూకటి వ్రేళ్లతో పెకలించి వేశాడు. వారి (కట్టడాల) కప్పులు వారి (నెత్తి) మీదే పడ్డాయి.[27] వారు ఊహించనైనాలేని చోటు నుంచి వారిపై శిక్ష వచ్చి పడింది.[28]

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ
بُنْيَٰنَهُم مِّنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِن
فَوْقِهِمْ وَأَتَىٰهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

అణువంత గర్వం ఉన్నాసరే అతను స్వర్గంలో ప్రవేశించలేడు" అని హదీసులో ఉంది. (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్).

25. వారు ఆ విధంగా అంటూ ఉన్నప్పుడు నిర్లక్ష్యం, వెటకారం, వేళాకోళం ఆ మాటల్లో తొంగిచూస్తూ ఉంటాయి. ఇవి దేవుడు అవతరింపజేసిన వాక్యాలేమీ కావు. ముహమ్మద్ (సఅసం) ఎవరో చెప్పుకుంటూ ఉండగా విని, ఆ కథలను మాకు అప్పజెబుతున్నాడు అన్నది వారి ఉద్దేశం.

26. ఇతరుల పాపభారాన్ని కూడా వారి నెత్తిమీద పడవేయటానికే అల్లాహ్ ఈ మాటల్ని వారిచేత చెప్పిస్తున్నాడు. హదీసు ద్వారా కూడా ఈ విషయానికి సమర్థన లభిస్తోంది; మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఈ విధంగా ప్రవచించారు – "ఎవరయితే జనులను సన్మార్గం వైపుకు పిలిచాడో అతనికి, అతని పిలుపు వల్ల సన్మార్గ భాగ్యం ప్రాప్తించిన వారందరి పుణ్యం లభిస్తుంది. మరెవరయితే అపమార్గం వైపుకు జనులను పిలిచాడో అతను తన పిలుపు వల్ల అపమార్గం పాలైన వారందరి పాపభారాన్ని మోయవలసి ఉంటుంది" (అబూ దావూద్ – కితాబుస్సున్నహ్).

27. ఇస్రాయీలీయుల కథనాల ఆధారంగా కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ ఆయతుపై ఇలా వ్యాఖ్యానించారు : బహుశా నమ్రూద్ లేక 'బుఖ్తె నస్సర్'ల నేపథ్యంలో ఇలా అనబడింది. వారు ఏదో ఒక విధంగా ఆకాశానికి ఎక్కి అల్లాహ్‌కు వ్యతిరేకంగా కుట్రలు పన్నారు. కాని వారు విఫలురై వెనుతిరిగి వచ్చారు.

27 మళ్ళీ ప్రళయదినాన కూడా అల్లాహ్ వారిని పరాభవానికి లోనుచేస్తాడు. "నా భాగస్వాములు ఏరి? వారి గురించి మీరు జగడమాడేవారు కదా?!"[29] అని వారిని ప్రశ్నిస్తాడు. అప్పుడు జ్ఞానమొసగబడిన వారు చెబుతారు[30] – "ఈ రోజు పరాభవం, కీడు పడేది అవిశ్వాసులపైనే" అని!

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيْهِمْ وَيَقُوْلُ اَيْنَ شُرَكَآءِيَ الَّذِيْنَ
كُنْتُمْ تُشَآقُّوْنَ فِيْهِمْ ۚ قَالَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ اِنَّ الْخِزْيَ
الْيَوْمَ وَالسُّوْٓءَ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۷﴾

28 వారు తమ ఆత్మలకు తాము అన్యాయం చేసుకుంటూ ఉండగా దైవదూతలు వారి ప్రాణాలు తీసుకుంటున్నప్పుడు, వెంటనే పూర్తిగా లొంగిపోయి వారు, "మేము ఏ పాపం ఎరుగం"[31] అని అంటారు. "ఎందుకెరుగరు? మీరు ఏమేం చేసేవారో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు.[32]

الَّذِيْنَ تَتَوَفّٰىهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِيْٓ اَنْفُسِهِمْ ۪ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ
مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوْٓءٍ ؕ بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۲۸﴾

ఈ విషయం ఒక ఉపమానంగా చెప్పబడిందనీ, అల్లాహ్‌కు భాగస్వాముల్ని కల్పించే, అల్లాహ్‌ను నిరాకరించే వారి ఆచరణలు (కర్మలు) పునాదులు కదిలి పేకమేడల్లా కూలిపోయే కట్టడాల మాదిరిగా వృథా అయిపోతాయని చెప్పటం దీని అసలు ఉద్దేశమని మరికొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు.

అయితే; దైవప్రవక్తలను ధిక్కరించి, దైవాగ్రహానికి పాత్రులైన వారికి ఏ గతి పట్టిందో వివరించటం దీని అసలు ఉద్దేశం. ఉదాహరణకు : ఆద్ జాతి, లూత్ జాతి వారు. హష్ర్ సూరా (2)లో చెప్పినట్లు, వారు ఎన్నడూ ఊహించని వైపునుంచి అల్లాహ్ శిక్ష వారిపైకి వచ్చింది.

28. వారి ఊహకు తట్టని చోటినుంచి దేవుని శిక్ష వారిపై వచ్చిపడింది.

29. ప్రాపంచిక శిక్షలు స్వల్పమైనవి. పరలోకంలో వారికి విధించబడే శిక్షలు మరీ ఘోరంగా ఉంటాయి. ప్రపంచంలోనూ వారు అవమానం పొందారు. పరలోకంలో కూడా దేవుడు వారిని మరోసారి అవమానానికి గురిచేస్తాడు. ఏ బూటకపు దైవాలను మీరు నాకు సహవర్తులుగా కల్పించారో, ఎవరిని చూసుకుని మీరు విశ్వాసులతో దెబ్బలాడేవారో ఆ దైవాలు ఎక్కడ? అని నిలదీస్తాడు.

30. అంటే ధర్మజ్ఞానం గలవారు, ధర్మాన్ని ఖచ్చితంగా అవలంబించినవారు ఈ మాటలంటారు.

29 "ఇక మీరు కలకాలం ఉండేందుకు గాను నరకద్వారాలలో ప్రవేశించండి"[33] అని వారితో అనబడుతుంది. గర్విష్ఠుల నివాస స్థానం ఎంత చెడ్డది!?"

فَادْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿٢٩﴾

30 "మీ ప్రభువు ఏం అవతరింపజేశాడు?" అని దైవభీతిపరులను అడిగినప్పుడు "మేలైనదాన్నే (అవతరింపజేశాడు)" అని వారు చెబుతారు. మేలు చేసిన వారికి ఈ ప్రపంచంలో మేలు చేకూరుతుంది. ఇక పరలోక నిలయమైతే మరింత మేలైనది. దైవభీతిపరులకు లభించే ఈ నిలయం ఎంత చక్కనిది!

وَقِيْلَ لِلَّذِيْنَ اتَّقَوْا مَاذَآ اَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوْا خَيْرًا لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِيْنَ ﴿٣٠﴾

31. దుర్మార్గులైన ముష్రిక్కులు చావుబ్రతుకుల్లో కొట్టుమిట్టాడే సమయంలో జరిగే సంభాషణ ఇక్కడ ప్రస్తావించబడింది. దైవదూతలు వారి ప్రాణాలు తీయబోతున్నప్పుడు వారు దైవదూతలకు లొంగిపోతారు. తాము ఏ చెడుచేష్టకూ పాల్పడలేదని అమాయకంగా అంటారు. మహ్షర్ మైదానంలో కూడా వాళ్ళ ధోరణి ఇలాగే ఉంటుంది. శిక్ష నుంచి తప్పించుకోవటానికి వారు అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేస్తారు. "అల్లాహ్‌తోడు! ఓ ప్రభూ! మేము బహుదైవారాధనకు ఒడిగట్టలేదు" అని అంటారు (అల్ అన్ఆమ్ – 23). "అల్లాహ్ వారందరినీ లేపి తన దగ్గర సమావేశపరచే రోజున, వారు మీ ముందు ప్రమాణాలు చేసినట్లే అల్లాహ్ ముందు కూడా ప్రమాణాలు చేస్తారు." (ముజాదలహ్ – 18)

32. మీరు చెప్పేదంతా అబద్ధం. మీ జీవితమంతా పాపాల పుట్టగానే ఉంది. మీ దుష్కర్మలన్నీ అల్లాహ్ వద్ద నమోదై ఉన్నాయి. ఈ రోజు మీ ఈ నిరాకరణ వల్ల మీకు కలిగే ప్రయోజనం ఏమీ లేదు అని దైవదూతలు సూటిగా చెబుతారు.

33. ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ (రహ్మ.లై) ఇలా అంటున్నారు : "వారు మరణించిన తక్షణమే వారి ఆత్మలు నరకానికి వెళ్ళిపోతాయి. వారి దేహాలు మాత్రం సమాధుల్లో ఉంటాయి. అల్లాహ్ తన సంపూర్ణ శక్తితో వారి శరీరాలకూ – ఆత్మలకూ మధ్య ఒకింత సంబంధాన్ని సృష్టించి వారిని సమాధి శిక్షకు లోనుచేస్తూ ఉంటాడు (ఉదయం, సాయంత్రం వారికి అగ్ని సమర్పించబడుతుంది) ప్రళయం సంభవించగానే వారి ఆత్మలు వారి శరీరాల్లోకి వచ్చి చేర్తాయి. అప్పుడు వారు శాశ్విత ప్రాతిపదికపై నరకంలోకి ప్రవేశింపబడతారు.

جَنّٰتُ عَدۡنٍ يَّدۡخُلُوۡنَهَا تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ لَهُمۡ فِيۡهَا مَا يَشَآءُوۡنَ ‌ؕ كَذٰلِكَ يَجۡزِى اللّٰهُ الۡمُتَّقِيۡنَ ۙ‏ ﴿٣١﴾

31 కలకాలం ఉండే స్వర్గ వనాలలో వారు ప్రవేశిస్తారు. వాటి క్రింద సెలయేళ్లు ప్రవహిస్తూ ఉంటాయి. అక్కడ వారు కోరినదల్లా వారి కోసం ఉంటుంది. భయభక్తులు కలవారికి అల్లాహ్ ఇలాంటి ప్రతిఫలాన్నే ప్రసాదిస్తాడు మరి.

الَّذِيۡنَ تَتَوَفّٰٮهُمُ الۡمَلٰۤٮِٕكَةُ طَيِّبِيۡنَ‌ ۙ يَقُوۡلُوۡنَ سَلٰمٌ عَلَيۡكُمُ ۙ ادۡخُلُوا الۡجَـنَّةَ بِمَا كُنۡتُمۡ تَعۡمَلُوۡنَ‏ ﴿٣٢﴾

32 వారు పవిత్రులుగా ఉన్న స్థితిలో దైవ దూతలు వారి ప్రాణాలు స్వాధీనం చేసు కుంటూ, "మీకు శాంతి కల్గుగాక![34] మీరు చేసుకున్న సత్కర్మల ఫలితంగా స్వర్గంలో ప్రవేశించండి"[35] అని అంటారు.

هَلۡ يَنۡظُرُوۡنَ اِلَّاۤ اَنۡ تَاۡتِيَهُمُ الۡمَلٰۤٮِٕكَةُ اَوۡ يَاۡتِىَ اَمۡرُ رَبِّكَ‌ ؕ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِيۡنَ مِنۡ قَبۡلِهِمۡ‌ ؕ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰـكِنۡ

33 ఏమిటీ, తమ వద్దకు దైవదూతలు రావాలనో లేక నీ ప్రభువు ఉత్తర్వు రావాలనో వీళ్ళు ఎదురు చూస్తున్నారా?[36] వీరి పూర్వీకులు కూడా అలాగే చేశారు.[37]

34. దుర్మార్గులైన ముష్రిక్కుల చెడు పర్యవసానానికి ప్రతిగా విశ్వాసుల, సజ్జనుల పర్యవసానం ఎంత ఉత్తమంగా ఉంటుందో ఈ ఆయతులో చెప్పబడింది. "ఓ ప్రభూ! మమ్మల్ని కూడా ఆ సజ్జనుల కోవలోకి చేర్చు" (ఆమీన్).

35. దేవుడు కరుణించనంతవరకూ ఏ వ్యక్తీ – కేవలం తన ఆచరణ ఆధారంగా – స్వర్గం లోకి పోలేడని అల్ ఆరాఫ్ సూరా 43వ ఆయతు క్రింద ఇవ్వబడిన హదీసులో ఉంది. అయితే ఇక్కడ "మీ ఆచరణల ఫలితంగా మీరు స్వర్గంలో ప్రవేశించండి" అని అనబడింది. అంత మాత్రం చేత దీనిని పరస్పర విరుద్ధమైన అంశం అని భావించనక్కరలేదు. దైవ కారుణ్యం పొందాలంటే సదాచరణ అవసరం. అంటే సదాచరణ దైవకారుణ్యానికి సాధనం వంటిది. కాబట్టి సదాచరణ ప్రాముఖ్యతను కొట్టివేయటానికి ఎంతమాత్రం వీల్లేదు. సదాచరణ లేనంతవరకు దేవుని కారుణ్య భాగ్యం లభించదు. అందువల్ల సదాచరణా అవసరమే. దైవకారుణ్యమూ అవసరమే. వేరొక హదీసులో ఈ విధంగా చెప్పబడింది : "నిశ్చయంగా అల్లాహ్ మీ ముఖాలను, మీ సిరిసంపదలను చూడడు. ఆయన మీ హృదయాలను, మీ ఆచరణలను చూస్తాడు." (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ బిర్ర్)

36. వీళ్లు కూడా ప్రాణం తీసే దైవదూతల రాకకోసం లేక శిక్షకు గురిచేసే దేవుని ఆర్డినెన్సు కోసం ఎదురు చూస్తున్నారా?

కَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿٣٣﴾

అల్లాహ్ వారికి ఎలాంటి అన్యాయమూ చేయలేదు.[38] వారంతట వారే తమ స్వయానికి అన్యాయం చేసుకున్నారు.[39]

فَاَصَابَهُمْ سَيِّاٰتُ مَا عَمِلُوْا وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٣٤﴾

34 కాబట్టి వారి దుష్కర్మల ఫలితాలు వారికి లభించాయి. దేని గురించి వారు నవ్విపోయేవారో అదే వారిని చుట్టు ముట్టింది.[40]

وَقَالَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا لَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ شَيْءٍ نَّحْنُ وَلَآ اٰبَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ شَيْءٍ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿٣٥﴾

35 ముష్రిక్కులు ఇలా అన్నారు : "అల్లాహ్ గనక తలచుకుని ఉంటే మేమూ, మా తాతముత్తాతలూ ఆయన్ని తప్ప ఇంకొకరె వరినీ ఆరాధించేవాళ్ళం కాము. ఆయన ఉత్తర్వులేకుండా ఏ వస్తువునూ నిషేధించే వాళ్ళం కాము." వీరి పూర్వీకులు చేసింది కూడా అదే. కనుక ప్రవక్తల బాధ్యత సందేశాన్ని స్పష్టంగా అందజేయటం తప్ప మరొకటి కాదు.[41]

37. ఇలాంటి తలబిరుసుతనాన్ని వీళ్ళ పూర్వీకులు కూడా ప్రదర్శించారు. చివరికి వాళ్ళు దైవాగ్రహానికి గురయ్యారు.

38. అల్లాహ్ వారి వద్దకు తన ప్రవక్తలను పంపించి, తన గ్రంథాలను అవతరింపజేసి, వారి సన్మార్గం కోసం చేయవలసిందంతా చేశాడు. వారు ఏ సాకూ చూపి తప్పించుకో లేని పరిస్థితిని సృష్టించాడు. ఈ దుర్మార్గులు అహంకారంతో దైవసూచనలను ధిక్కరించి, కష్టాలను కోరితెచ్చుకున్నారు.

39. దైవప్రవక్తలను ధిక్కరించటం అంటే తమకు తాము అన్యాయం చేసుకోవటమే.

40. మీరు గనక దారికి రాకపోతే దైవాన్ని విశ్వసించకపోతే దైవాగ్రహం మీపై విరుచుకు పడుతుందని దైవప్రవక్తలు వారితో చెప్పినప్పుడు వారు నవ్విపోయేవారు. వికటాట్టహాసం చేసేవారు. ఏదీ, నువ్వు మాటిమాటికీ హెచ్చరిస్తున్న ఆ శిక్షను నీ ప్రభువు తీసుకు రాడేమి? అని గేలిచేసేవారు. అందుకే వారు వేళాకోళం చేసే ఆ శిక్షే వారిని చుట్టు ముట్టింది. అప్పుడు దాన్నుంచి బయటపడే దారి ఏదీ వారికి లేకుండా పోయింది.

41. ఈ ఆయతులో దేవుడు ముష్రిక్కులలో ఏర్పడి ఉన్న ఒక అపోహను దూరం చేశాడు. ముష్రిక్కులు ఈ విధంగా అనేవారు: "మేము అల్లాహ్‌ను వదలి ఇతరులను పూజిస్తు న్నాము. లేదా ఆయన ఆదేశంతో నిమిత్తం లేకుండానే కొన్ని వస్తువులను అధర్మంగా

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ ۚ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

36 మేము ప్రతి సముదాయంలోనూ ప్రవక్తను ప్రభవింపజేశాము. అతని ద్వారా (ప్రజలారా)! "అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించండి. ఆయన తప్ప ఇతరత్రా మిథ్యా దైవాలకు దూరంగా ఉండండి" అని బోధపరచాము. ఆ తరువాత అల్లాహ్ కొందరికి సన్మార్గం చూపాడు. మరికొందరిపై అపమార్గం రూఢీ అయిపోయింది.[42] ధిక్కరించినవారికి పట్టిన గతేమిటో మీరు స్వయంగా భువిలో తిరిగి చూడండి.

ఖరారు చేసుకుంటున్నాము. ఒకవేళ మేము చేసే ఈ పనులు తప్పనుకుంటే అల్లాహ్ తన అసాధారణ శక్తితో ఎందుకు ఆపటం లేదు? ఆయనే గనక కోరితే మేమసలు ఈ పనులు చేయలేకపోయేవాళ్ళం. ఆయన అడ్డుకోవటం లేదు గనక మేము చేసే పనులన్నీ ఆయన అభిమతం ప్రకారమే ఉన్నాయి." అల్లాహ్ వారి ఊహలను ఖండించటానికి ఒకే ఒక్క మాటన్నాడు – "సందేశాన్ని అందజేయటం వరకే ప్రవక్తల బాధ్యత" అని! అంటే అల్లాహ్ మమ్మల్ని ఎందుకు అడ్డుకోవటం లేదు? అన్న వారి ఆలోచనలో పసలేదు. అడ్డుకోలేదని ఎవరన్నారు? వారి బహు దైవోపాసనా చేష్టల్ని ప్రవక్తల ద్వారా అడ్డుకోవటమూ జరిగింది, ఖండించటం కూడా జరిగింది. అసలు అందుకే ఆయన అన్ని జాతులలోనూ తన ప్రవక్తల్ని పంపించాడు. తన గ్రంథాలను కూడా అవతరింపజేశాడు. వచ్చిన ప్రతి ప్రవక్తా అన్నిటికన్నా ముందు తన జాతి వారిని బహుదైవారాధన నుండి కాపాడే ప్రయత్నమే చేశాడు. దీని భావం ఏమిటంటే ప్రజలు షిర్క్ చేయటాన్ని దేవుడు ఎంతమాత్రం ఇష్టపడడు. ప్రజలు చేసే షిర్క్ ఆయనకు సమ్మతమై ఉంటే మరి ఆయన ప్రవక్తలను పంపవలసిన అవసరమే ఉండేది కాదు.

కాని మీరు ఎంతగా బోధపరచినప్పటికీ ప్రవక్తల మాటను తిరస్కరించి, బహుదైవారాధనా మార్గాన్నే అవలంబించారు. అయితే అల్లాహ్ మిమ్మల్ని అడ్డుకోలేదు. ఎందుకంటే ధర్మావలంబన విషయంలో తన దాసులను బలాత్కరించటం ఆయన విధానం కానేకాదు. ఇది ఆయన ప్రణాళికలో అంతర్భాగం. దాని ప్రకారమే ఆయన మానవుల స్వేచ్ఛాధికారాన్ని హరించకుండా వారికి ఒకింత స్వేచ్ఛను ఇచ్చాడు. స్వేచ్ఛ ఇవ్వకుండా పరీక్షించటం కూడా సాధ్యం కాదు. అయితే ఈ స్వేచ్ఛాధికారాన్ని దుర్వినియోగ పరచరాదని, దానిని దైవప్రసన్నత బడసే మార్గంలోనే వినియోగించాలని దైవప్రవక్తలు తమ జాతి ప్రజలకు నొక్కి వక్కాణించారు. దైవప్రవక్తలు చేయగలిగింది చేశారు.

37 (ఓ ప్రవక్తా!) నువ్వు వారిని సన్మా ర్గానికి తీసుకురావాలని తీవ్రంగా కోరు కున్నప్పటికీ, అల్లాహ్ తాను అపమార్గాన వదిలేసిన వారికి సన్మార్గం చూపడు. వారిని ఆదుకునేవారు కూడా ఎవరూ ఉండరు.[43]

إِن تَحْرِصْ عَلَىٰ هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ ۖ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

38 "చనిపోయిన వారిని అల్లాహ్ తిరిగి లేపడు"[44] అని వారు అల్లాహ్‌పై గట్టిగా ప్రమాణాలు చేసి మరీ చెబుతారు. ఎందుకు లేపడు? (తప్పకుండా మళ్లీ బ్రతికించి లేపుతాడు) ఇది ఆయన వాగ్దానం – దాన్ని నెరవేర్చటాన్ని ఆయన విధిగా చేసుకున్నాడు. కాని చాలామందికి ఈ విషయం తెలియదు.[45]

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ۙ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ ۚ بَلَىٰ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

కాని మీరు మాత్రం ఈ స్వేచ్ఛాధికారాన్ని దుర్వినియోగం చేసి శాశ్వితమైన శిక్షను కొనితెచ్చుకున్నారు.

42. అవిశ్వాసులలో ఏర్పడివున్న అపోహను తొలగించటానికి అల్లాహ్ మరోసారి నొక్కి పలుకుతున్నాడు – మేము ప్రతి సమాజంలోనూ మా ప్రవక్తను పంపాము. అతని ద్వారా మా సందేశాన్ని అందజేశాము. ఒక్క అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించమని చెప్పాము. కాని అపమార్గంలో చిక్కుకుపోయిన వారు మా సందేశాన్ని ఏమాత్రం ఖాతరు చేయలేదు.

43. ఇక్కడ అల్లాహ్ చెప్పదలచిన విషయం ఇది : ఓ ముహమ్మద్! ప్రజలంతా సన్మార్గంపైకి రావాలన్నది నీ కోరిక. కాని దైవశాసనం ప్రకారం అపమార్గం పాలైన వారిని నువ్వు ఎంతచేసినా దారికి తేలేవు. వారు దుష్పరిణామానికి చేరుకోవటం తథ్యం. అక్కడ వారిని ఆదుకునే నాథుడెవడూ ఉండడు.

44. మరణించి, మట్టిలో కలసిపోయాక మృతులు తిరిగి బ్రతికించబడతారన్న సంగతి వారికి వింతగానూ, అసంభవంగానూ అనిపించేది. అందుకే మరణానంతర జీవితం గురించి ప్రవక్త ప్రస్తావించినప్పుడు వారు దాన్ని తేలిగ్గా కొట్టిపారేసేవారు. ఆ సంగతి ధృవీకరించటం అటుంచి, 'ముమ్మాటికీ అలా జరగదు' అని దృఢంగా ప్రమాణాలు చేసి చెప్పేవారు.

45. ఈ అజ్ఞానం మూలంగానే వారు ప్రవక్తలను ధిక్కరించి, ఎదిరించి అవిశ్వాస సాగరంలో మునిగిపోతారు.

39 వారు విభేదించుకునే విషయాన్ని అల్లాహ్ వారికి స్పష్టంగా తెలియజేయటానికి, తాము అబద్ధాలకోరులం అని అవిశ్వాసులు స్వయంగా తెలుసుకోవటానికి[46] (వారిని తిరిగి బ్రతికించటం జరుగుతుంది).

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾

40 మేము దేన్నయినా చేయాలని సంకల్పించుకున్నప్పుడు 'అయిపో' అని అంటే చాలు, అది అయిపోతుంది.[47]

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَن نَّقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

41 దౌర్జన్యాన్ని అనుభవించిన తరువాత దైవమార్గంలో (ఇల్లూ వాకిలిని వదలి) వలసపోయిన[48] వారికి మేము ప్రపంచం

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ

46. ప్రళయదినం ఎందుకు వస్తుందో ఇక్కడ తెలియజేయబడింది. ప్రజలు ఏ విషయంలో విభేదించుకుని ప్రపంచంలో గొడవపడేవారో దానిపై అల్లాహ్ ప్రళయదినాన తీర్పు వినిపిస్తాడు. సత్యవాదులకు, రుజువర్తనులకు బహుమతిని ఇచ్చి అసత్య వాదులకు, మార్గవిహీనులకు శిక్ష విధిస్తాడు. మరణానంతర జీవితం అనేది బూటకం అని ఒట్టేసి చెప్పే అవిశ్వాసులకు ఆనాడు యదార్థం తెలిసివస్తుంది – తామే అసత్యవాదులమని!

47. ప్రళయం సంభవించే విషయం జనుల దృష్టిలో కష్టసాధ్యంగా, అసాధ్యంగా కనిపించవచ్చు గాక. కాని అల్లాహ్‌కు అది ఎంతమాత్రం కష్టసాధ్యం కాదు. భూమ్యాకాశాలను కూల్చటానికి ఆయనకు కూలివాళ్ల, ఇంజినీర్ల, యంత్రపరికరాల అవసరం లేదు. 'అయిపో' అన్న ఒక్క మాట చాలు. రెప్పపాటు సమయంలో ఆ ప్రళయం సంభవిస్తుంది. "ప్రళయం సంభవించటానికి రెప్పపాటు సమయం లేక అంతకన్నా తక్కువ సమయం చాలు." (అన్ నహ్ల్–77)

48. **'హిజ్రత్'** అంటే దైవధర్మం కోసం, దైవప్రసన్నత కోసం తమకెంతో ప్రియమైన ఇల్లూవాకిలిని, తామెంతగానో అభిమానించే ఊరును, బంధుమిత్రులను వదలి ధర్మావలంబనకు అనుకూలంగా ఉన్న వేరొక ప్రదేశానికి తరలి వెళ్ళటం అని అర్థం. అలా వలసపోయిన వారిని 'ముహాజిర్లు' (హిజ్రత్ చేసినవారు)గా వ్యవహరిస్తారు. ఈ ముహాజిర్లు ఎవరయినా కావచ్చు. అయితే ఈ ఆయతు – తమ జాతి జనుల వేధింపులకు తాళలేక మక్కానుంచి అబిసీనియాకు తరలివెళ్ళిన ముస్లిముల నేపథ్యంలో అవతరించిందనటానికి కూడా ఆస్కారం ఉంది. ఇలా వెళ్ళిన స్త్రీ పురుషులు మొత్తం

లోనూ ఉత్తమ నివాసాన్ని కల్పిస్తాము.[49] ఇక పరలోకంలో లభించే పుణ్యఫలమైతే మరింత గొప్పది.[50] ఈ విషయాన్ని జనులు తెలుసుకుంటే ఎంత బావుండు!

فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

42 వారు సహన స్థయిర్యాలను ప్రదర్శిస్తూ, (సతతం) తమ పరిపోషకుణ్ణే నమ్ముకుని ఉండేవారు.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

43 (ఓ ప్రవక్తా!) నీకు పూర్వం కూడా మేము పురుషులనే (ప్రవక్తలుగా నియమించి) పంపాము. వారి వద్దకు మా వహీని పంపేవారము. ఒకవేళ మీకు తెలియకపోతే (గ్రంథ) జ్ఞానం గల వారిని అడిగి తెలుసుకోండి.[51]

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ ۚ فَاسْأَلُوا أَهْلَ
الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

వంద లేక వందమందికి పైగానే ఉన్నారు. అబిసీనియాకు వలసపోయిన ఈ ముస్లింల బృందంలో హజ్రత్ ఉస్మాన్ గనీ (రజి), ఆయన సతీమణి మహాప్రవక్త (స) పుత్రిక అయిన హజ్రత్ రుఖయ్య (ర.అన్హా) కూడా ఉన్నారు.

49. మంచి నివాసం అంటే "మంచి ఉపాధి" అని కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయ పడ్డారు. మరి కొంతమంది దీన్ని ఆనాటి ముస్లింల కేంద్రస్థానమైన మదీనా అని భావించారు. రెండు అభిప్రాయాలలోనూ వైరుధ్యం లేదని ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ (రహ్మ.లై) అంటున్నారు. మొత్తానికి దైవప్రీతి కొరకు తమ ఆస్తిపాస్తులను, వర్తక సామగ్రిని వదలి వెళ్ళిన వారిని అల్లాహ్ వృధా కానివ్వలేదు. ప్రాపంచిక జీవితంలోనే వారికి మంచి ప్రతిఫలాన్ని ప్రసాదించాడు. మేలైన ఉపాధిని అనుగ్రహించాడు. యావత్తు అరేబియా వారి పాదాక్రాంతం అయింది. ఇక పరలోకంలో వారికి లభించే అనుగ్రహాలు మరింత మేలైనవి.

50. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి.అన్హు) తన పరిపాలనా కాలంలో ముహాజిర్లకు, అన్సార్లకు పెన్షన్లు నిర్ధారించారు. ఒక్కో ముహాజిర్కు ఆయన పెన్షన్ను చెల్లిస్తూ, "ప్రపంచంలో మీకు అల్లాహ్ చేసిన వాగ్దానం ఇదే" అని చెప్పేవారు. ఇంకా ఇలా అనేవారు : "పరలోకంలో నీ పేరున సమకూర్చబడిన నిధి ఇంతకన్నా గొప్పది" (ఇబ్నె కసీర్).

51. **'అహ్లుజ్జిక్ర్'** (జ్ఞానం గలవారు) అంటే మునుపటి దైవగ్రంథాలను, దైవప్రవక్తలను గురించి తెలిసిన వారు, గ్రంథవహులు అని భావం. విషయం మీకు బోధపడకపోతే

44 (మేము వారిని) స్పష్టమైన నిదర్శనాల తోనూ, గ్రంథాలతోనూ (పంపి ఉన్నాము. అలాగే) ప్రజల వద్దకు పంపబడిన దానిని నువ్వు వారికి స్పష్టంగా విడమరచి చెప్పేందుకు, తద్వారా వారు యోచన చేసేందుకుగాను మేము నీపై ఈ జ్ఞాపిక (గ్రంథము)ను అవతరింపజేశాము.

بِالْبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ ؕ وَاَنْزَلْنَاۤ اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ
مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿۴۴﴾

45 ఏమిటి నీచాతి నీచమైన కుట్రలు పన్నే వారు, అల్లాహ్ తమను నేలలో కూరుకు పోయేలా చేస్తాడనిగానీ లేక తాము ఊహించనైనా లేని చోటు నుంచి తమ వైపుకు శిక్ష వచ్చిపడుతుందనిగానీ భయ పడటం లేదా?

اَفَاَمِنَ الَّذِيْنَ مَكَرُوا السَّيِّاٰتِ اَنْ يَّخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ
اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۴۵﴾

46 లేదా తాము విహరిస్తుండగా[52] తమను పట్టుకుంటాడనిగానీ – అలా అయితే వారు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ (అల్లాహ్‌ను) నిస్సహాయుణ్ణి చేయలేరు సుమా!

اَوْ يَاْخُذَهُمْ فِيْ تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿۴۶﴾

ఈ గ్రంథవహులను అడిగి తెలుసుకోండి. మేము ఇంతకు ముందు ఏ ప్రవక్తను పంపినా మానవుల్లో నుంచే ఎన్నుకుని పంపాము. అంతిమ దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) మానవమాత్రుడైతే ఇది వింత విషయం ఏమీ కాదు. ఆయన (స) మానవమాత్రుడని చెప్పి మీరు ఆయన (స) సందేశాన్ని త్రోసిపుచ్చటంలో అర్థం పర్థంలేదు. ఈ విషయంలో మీకు ఏ కాస్త అనుమానం ఉన్నా, వెనుకటి ప్రవక్తలు మనుజజాతిలో నుంచి పంపబడ్డారో లేక దైవదూతల్లో నుంచి పంపబడ్డారో గ్రంథవహు లను అడిగి తెలుసుకోండి. ఒకవేళ వారు దైవదూతలని మీకు సమాధానం లభిస్తే అప్పుడు నిరాకరించటంలో అర్థముంటుంది. ఒకవేళ వారంతా 'మానవమాత్రులే' నని తెలిసినపుడు, మరి ముహమ్మద్ (స) ప్రవక్తను మానవమాత్రుడన్న కారణంపై త్రోసిపుచ్చటం ఎంతవరకు సమంజసం?

52. దీనికి పలు అర్థాలు వస్తాయి. ఉదాహరణకు: 1.మీరు వ్యాపార నిమిత్తం ప్రయాణి స్తున్నప్పుడు, 2. వ్యాపారాన్ని అభివృద్ధిపరచటానికి మీరు వివిధ సరికొత్త పద్ధతులను అవలంబిస్తున్నప్పుడు, 3. లేదా రాత్రిపూట విశ్రమించేందుకు మీరు మీ పడకలపైకి

47 లేదా తమను భయాందోళనలకు లోనుచేసి పట్టుకుంటాడనిగానీ[53] వారు భయపడటం లేదా? నిశ్చయంగా నీ ప్రభువు అసామాన్య వాత్సల్యం కలవాడు, అనంత కరుణామయుడు.[54]

اَوْ يَاْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ۝٤٧

48 ఏమిటీ, వారు అల్లాహ్ సృష్టించిన వాటిలో ఏ వస్తువును కూడా (నిశిత దృష్టితో) చూడలేదా? వాటి నీడలు కుడి వైపు, ఎడమవైపు వాలుతూ, అల్లాహ్ సన్నిధిలో సాష్టాంగపడుతుంటాయి. తమ వినమ్రతను చాటుకుంటూ ఉంటాయి. (దీన్ని వారు గమనించటం లేదా?).[55]

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ يَّتَفَيَّؤُا ظِلٰلُهٗ عَنِ الْيَمِيْنِ وَالشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِّلّٰهِ وَهُمْ دٰخِرُوْنَ ۝٤٨

పోతున్నప్పుడు. **'తఖల్లుబ్'** అనే పదంలో ఈ అర్థాలన్నీ ఇమిడి ఉన్నాయి. అల్లాహ్ ఏ స్థితిలో, మరే క్షణంలోనయినా మిమ్మల్ని పట్టుకొని శిక్షించగలడు.

53. ఈ 'భయాందోళనకు' అనేక కారణాలుండవచ్చు. ఒక్కోసారి మనిషి చేసిన ఘోరమైన పాపం అతని మనసును అనుక్షణం తొలచివేస్తూ ఉంటుంది. దాంతో అతని గుండెలో గుబులు పుడుతుంది. తాను చేసిన అపరాధానికి దైవ శిక్ష ఎప్పుడు పడుతుందో ఏమోనని అతను అదే పనిగా భయపడిపోతుంటాడు. ఇది కూడా పనిష్మెంట్లో భాగమే.

54. దీని అర్థం ఏమిటంటే ఆయన తన దాసుల పాపాలపై వెంటనే పట్టుకోడు. ప్రతి ఒక్కరికీ కొంత గడువు ఇస్తాడు. ఈ గడువులో చాలామంది పాపాత్ములు తప్పు తెలుసుకుని పశ్చాత్తాపం చెందుతారు. దైవసన్నిధిలో క్షమాభిక్షను అర్థిస్తారు. తద్వారా ఎందరో పాపాత్ములు పుణ్యాత్ములుగా మారతారు.

55. ఈ వాక్యంలో అల్లాహ్ గొప్పదనం, ఆయన మహిమౌన్నత్యాల గురించి చెప్పబడింది. సృష్టిలోని వస్తువులన్నీ ఆయన ముందు తలవంచుతున్నాయి. మనుషులు, దైవదూతలు, చెట్లుచేమలు, పశుపక్ష్యాదులూ, రాళ్లు రప్పలు, కొండలు గుట్టలు – అన్నీ తమ విధేయతా భావాన్ని వ్యక్తపరుస్తున్నాయి. ప్రతి వస్తువుకు నీడ ఉంటుంది. ఆ నీడ ఉదయం సాయంత్రం కుడి ప్రక్కకు, ఎడమ ప్రక్కకు వాలుతూ దైవసన్నిధిలో సాష్టాంగపడుతూ తన అశక్తతను అభివ్యక్తం చేస్తూ ఉంటుంది. సూర్యుడు వాలగానే ప్రతివస్తువు దైవసన్నిధిలో తలవంచేస్తుందని ఇమామ్ ముజాహిద్ వ్యాఖ్యానించారు.

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ
وَّالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ ۝٤٩

49 నిశ్చయంగా ఆకాశాలలోనూ, భూమిలోనూ ఉన్న సమస్త ప్రాణులు, దూతలు – అందరూ అల్లాహ్ సన్నిధిలో సాష్టాంగపడుతున్నారు – ఏమాత్రం అహంకారం చూపటం లేదు.

يَخَافُوْنَ رَبَّهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُؤْمَرُوْنَ ۝٥٠ السجدة

50 తమపైనున్న ప్రభువు పట్ల వారు భయంతో వణికిపోతున్నారు.[56] తమకు ఆజ్ఞాపించబడిన దానినల్లా పాటిస్తున్నారు.[57]

وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوْٓا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ ۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ
فَاِيَّايَ فَارْهَبُوْنِ ۝٥١

51 అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు : "ఇద్దరు ఆరాధ్య దైవాలను కల్పించుకోకండి. ఆరాధ్య దైవం మటుకు ఆయన ఒక్కడే.[58] కాబట్టి మీరంతా కేవలం నాకే భయపడండి."

وَلَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّيْنُ وَاصِبًا ۭ
اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُوْنَ ۝٥٢

52 ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్న సమస్తమూ ఆయనదే. ఆయన్ని ఆరాధించటం సదా అవశ్యం.[59] మరలాంటప్పుడు మీరు అల్లాహ్‌కు గాక ఇతరులకు భయపడతారా?

56. దైవభీతి ప్రభావం వారిలో వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది.

57. వారు దైవాజ్ఞలను ఎన్నడూ ధిక్కరించరు. ఆజ్ఞ కాగానే శిరసావహిస్తారు. చేయమన్న దాన్ని చేస్తారు. చేయవద్దన్న దాని జోలికి పోనేపోరు.

58. ఎందుకంటే అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడు. లోకంలో ఇద్దరు దేవుళ్లు గనక ఉంటే అసలు లోకమే నడవదు. అంతటా అరాచకం, అలజడి, అవ్యవస్థ, అస్తవ్యస్తత ఏర్పడుతుంది. **"లవ్‌కాన ఫీహిమా ఆలిహతున్ ఇల్లల్లాహు లఫసదతా."** (ఒకవేళ ఆకాశంలో, భూమిలో ఒక్క అల్లాహ్ తప్ప ఇతర దేవుళ్లు కూడా ఉంటే, అప్పుడు భూమ్యాకాశాల వ్యవస్థ ఛిన్నాభిన్నమై ఉండేది) (అంబియా – 22). కాబట్టి జోరాష్ట్రియన్లు అవలంబించే 'ద్విత్వం' (ఇద్దరు దేముళ్ళ భావన) అయినా, క్రైస్తవులు నమ్మే 'త్రిత్వం' (ముగ్గురు దైవాల భావన) అయినా, మరెందరో అనుసరించే 'బహుదైవోపాసన' అయినా సహజమైనవి, స్వీకారయోగ్యమైనవి కావు. ఇవన్నీ

53 మీ దగ్గరున్న భాగ్యాలన్నీ అల్లాహ్ ప్రసాదించినవే.[60] ఇప్పటికీ మీకేదైనా కష్టం వస్తే మీరు ఆయనకే మొరపెట్టు కుంటారు.[61]

وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ ﴿٥٣﴾

54 మరి ఆయన ఆ కష్టాన్ని మీనుండి తొలగించినప్పుడు మీలోని కొందరు తమ ప్రభువుకు సహవర్తుల్ని కల్పించటం మొదలెడతారు.

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنكُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

55 మా ప్రసాదితాల పట్ల కృతఘ్నుతా వైఖరిని అవలంబించటానికే వారలా చేస్తారు![62] సరే. కొంత లబ్దిని పొందండి. చివరకు (దాని పర్యవసానం ఏమిటో) మీకే తెలుస్తుంది.[63]

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

అధర్మమైనవి. సమస్త సృష్టికి కర్త ఒక్కడే అయినప్పుడు, విశ్వ పరిపాలనా వ్యవస్థ నంతటినీ ఆయన ఒక్కడే నడుపుతున్నప్పుడు ఆరాధ్యుడు కూడా ఆయన ఒక్కడే కాగలడు. ఇద్దరు లేక అంతకన్నా ఎక్కువ మంది ఆరాధ్యులు ఉండనే ఉండరు.

59. ఆయన్ని ఆరాధించటం, ఆయనకు విధేయత చూపటం అవశ్యం. నిత్యం ఆయన్నే ఆరాధిస్తూ ఉండాలి. అరబీలో **'వాసిబ్'** అనే పదం వచ్చింది. వాసిబ్ అంటే నిత్యం, ఎల్లప్పుడూ ఉండేది అని కూడా అర్థం వస్తుంది. ఉదాహరణకు వేరొకచోట ఇలా అనబడింది : "వలహుమ్ అజాబున్ వాసిబ్" (వారికి నిత్యం ఉండే శిక్ష పడుతుంది) (సాఫ్ఫాత్ – 9).

దైవారాధన దేవుని హక్కు. ఆయన ఆరాధన స్వచ్ఛంగా, నిర్మలంగా ఉండాలి. ఈ విషయాన్నే ఖుర్ఆన్ మరో చోట ఇలా ప్రస్తావించింది : "అల్లాహ్‌నే ఆరాధించండి– ఆరాధనను ఆయనకు మాత్రమే ప్రత్యేకిస్తూ. వినండి! నిష్కల్మషమైన భక్తితో ఆరాధించటం ఆయనకు మాత్రమే తగును." (జుమర్ – 23)

60. అనుగ్రహాలన్నీ ఒక్కడైన అల్లాహ్ ప్రసాదించినపుడు ఆరాధనలు, ఉపాసనలు ఇంకొకరికి చేయటం ఎంతవరకు సబబు?

61. దీన్నిబట్టి అర్థమయ్యేదేమిటంటే దేవుడు ఒక్కడేనన్న విశ్వాసం మానవ మనోభూమి లోనూ, మానవ నైజంలోనూ గట్టిగా నాటుకుని ఉంది. కష్టకాలంలో అది ఒక్కసారిగా ఉబికివస్తుంది. నలుదిక్కుల నుంచీ నిరాశానిస్పృహల కారు మేఘాలు ఆవరించినపుడు ఆ నిజ దేవుడే గుర్తుకు వస్తాడు.

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ ۗ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

56 మేము ప్రసాదించిన ఉపాధిలోనుంచి ఒక భాగాన్ని వారు తమకు ఏమాత్రం తెలియని వారి కోసం కేటాయిస్తున్నారు.[64] అల్లాహ్ సాక్షి! మీరు అంటగడుతున్న ఈ అబద్ధం గురించి మిమ్మల్ని తప్పకుండా ప్రశ్నించటం జరుగుతుంది.[65]

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ ۙ وَلَهُم مَّا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

57 వారు పరమ పవిత్రుడైన అల్లాహ్ కోసం కూతుళ్ళను నిర్ణయించి, తమ కోసమేమో తమ మనసు కోరిన దాన్ని నిర్ధారించుకుంటున్నారు.[66]

62. కాని ఈ మనిషి ఎంతటి కృతఘ్నుడో చూడండి. గండం నుంచి గట్టెక్కగానే నిజదైవం చేసిన మేలును మరచిపోయి, మళ్లీ షిర్క్ చేయటం మొదలెడతాడు.

63. ఇదొక హెచ్చరిక, ఇలాంటి హెచ్చరిక ఇంతకు ముందు కూడా వచ్చింది. "సరే. సుఖాలను జుర్రుకోండి. చివరికి మీ గమ్యస్థానం నరకమే." (ఇబ్రాహీమ్ – 30)

64. ఎవరెవరిని వారు తమ అక్కరలు తీర్చేవారుగా, ఆపదలను తొలగించేవారుగా తలపోస్తున్నారో వారు రాతిబొమ్మలు, విగ్రహాలు మాత్రమే. లేదా షైతానులు, జిన్నాతులు, తదితర పైశాచిక శక్తులు మాత్రమే. వాటి వాస్తవికత గురించి వీరికి బొత్తిగా తెలీదు. అలాగే వీరు మొరపెట్టుకునే సమాధిలోని మృతుల పట్ల ఏ వ్యవహారం జరుగుతుందో కూడా వీరికి తెలీదు. తాము మొరపెట్టుకుంటున్న ఆ మృతులు నిజంగా దేవుని ప్రియతమ దాసులో లేక మరో కోవకు చెందినవారో ఎవరికి తెలుసు? ఆ యదార్థం సామాన్య జనులెవరికీ తెలీదు. కాని అసలు విషయం తెలీకపోయినప్పటికీ ఈ ప్రబుద్ధులు లేనిపోని మహిమలను ఆపాదించి వారిని అల్లాహ్‌కు భాగస్వాములుగా కల్పిస్తున్నారు. అల్లాహ్ తన కరుణతో వారికి ప్రసాదించిన సిరిసంపదల్లోంచి ఒక నిర్ణీత భాగాన్ని (మొక్కుబడుల పేరిట) తాము కల్పించిన ఈ (మిథ్యా) భాగస్వాములకు కేటాయిస్తున్నారు. అల్లాహ్ భాగం అల్లాహ్‌కు దక్కకపోయినా వారికి బాధ అనిపించదు. కాని తాము కల్పించిన దైవేతరుల భాగంలో మాత్రం ఏ లోటూ రానివ్వరు. అల్ అన్ఆమ్ సూరా 136వ వచనంలో ఈ విషయం స్పష్టంగా చెప్పబడింది.

65. అల్లాహ్‌కు భాగస్వాములు (Partners) ఉన్నారని చెప్పి మీరు చాలా పెద్ద అబద్ధాన్ని ఆయనకు ఆపాదిస్తున్నారు. దీని గురించి మీరు తీర్పుదినాన తప్పకుండా ప్రశ్నించ బడతారు.

66. అరేబియాలోని కొన్ని తెగలవారు (ఖుజాఅ, కనాన) దైవదూతలను పూజించేవారు. పైగా వారిని దేవుని కుమార్తెలుగా అభివర్ణించేవారు. అల్లాహ్‌కు సంతానాన్ని

58 వారిలో ఎవరికైనా కూతురు పుట్టిం దన్న శుభవార్తను వినిపిస్తే, వాడి మొహం నల్లగా మారిపోతుంది. లోలోపలే కుత కుత లాడిపోతాడు.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

59 ఈ దుర్వార్త విన్న తరువాత (ఇక లోకులకు ముఖం ఎలా చూపాలి అని) అతడు నక్కి నక్కి తిరుగుతుంటాడు. ఈ అవమానాన్ని ఇలాగే భరిస్తూ బిడ్డను అట్టిపెట్టుకోవాలా? లేక దానిని మట్టిలో పూడ్చిపెట్టాలా? అని (పరిపరి విధా లుగా) ఆలోచిస్తాడు. చూడు! ఎంతటి జుగుప్సాకరమైన నిర్ణయాలు తీసుకుం టున్నారు వీరు!?[67]

يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ۚ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

60 పరలోకాన్ని విశ్వసించనివారి ఉప మానం మాత్రమే చెడ్డది.[68] అల్లాహ్ అత్యు న్నతమైన గుణగణాల దర్పం కలవాడు. ఆయన సర్వాధిక్యుడు, వివేక సంపన్నుడు కూడా.[69]

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ ۖ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

కల్పించటమే అన్యాయం అనుకుంటే, ఆడ సంతానాన్ని కల్పించటం మరో అన్యాయం. అంటే తమకు అసలేమాత్రం నచ్చని ఆడ సంతానాన్ని అల్లాహ్‌కు ఆపాదించి, తామిష్టపడే మగ సంతానాన్ని మాత్రం తమ కోసం ప్రత్యేకించుకున్నారు. దీని గురించి దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో మరోచోట ఇలా చెప్పబడింది : “ఏమిటీ, మీ కోసం మగపిల్లలూను, ఆయన కోసం ఆడపిల్లలా? ఇది మరీ అధ్వాన్నమైన పంపకం కదా!” (నజ్మ్ – 21, 22). అంటే మీకు ఎప్పుడూ అబ్బాయిలే పుట్టాలనీ, అమ్మాయిలు పుట్టకూడదని కోరుకుంటున్నారు కదూ!

67. ఇలా చెప్పటంలోని ఉద్దేశం మగబుద్ధిని తెలియజేయటమేగాని, దైవానికి ఆడపిల్లలంటే గిట్టదని ఎంతమాత్రం కాదు. ఆయన దృష్టిలో ఆడ – మగ విచక్షణ లేదు. లింగ ప్రాతిపదికపై నిమ్నోన్నతా భేదభావాలు కూడా ఆయన వద్ద చెల్లవు. అరబ్బులలోని అనుచిత వైఖరిని, దౌష్ట్యాన్ని ఎండగట్టడానికి ఇలా చెప్పటం జరిగింది. తమ మనసుకు నచ్చిన వాటిని తమ కోసం ఎంపిక చేసుకుని, తమకు గిట్టని వాటిని మాత్రం దేవుని పద్దుకు కేటాయించేవారు. వారి ధోరణి అన్యాయం అని చెప్పటమే ఈ ఆయతు లోని ఉద్దేశం.

61 అల్లాహ్ యే గనక ప్రజలు పాల్పడే (ఒక్కో) అఘాయిత్యంపై వారిని నిలదీసి నట్లయితే భూమండలంపై ఒక్క ప్రాణి కూడా మిగిలి ఉండదు.[70] కాని ఆయన వారికి ఒక నిర్ణీత కాలం వరకు విడుపు నిస్తున్నాడు.[71] మరి వారి కోసం నిర్ణయిం చబడిన ఆ సమయం వచ్చేసిందంటే వారు ఒక్క ఘడియ వెనక్కిగానీ, ముందుకు గానీ జరగలేరు.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَآبَّةٍ وَّلٰكِنْ
يُّؤَخِّرُهُمْ إِلٰٓى أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُوْنَ
سَاعَةً وَّلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٦١﴾

68. అవిశ్వాసులలోని దుష్ట స్వభావాన్ని, దుష్కర్మలను ఎత్తిచూపటం ఈ వాక్యంలోని ఉద్దేశం. అజ్ఞానం, అవిశ్వాసం కూడా చెడు ఉపమానాల్లోనివే. పరలోకాన్ని నిరాకరించే ఈ అవిశ్వాసులు అల్లాహ్ కు ఆలుబిడ్డలను కల్పించి అత్యంత ఘోరమైన ఉదాహరణను నెలకొల్పారు.

69. దేవుని ప్రతి గుణమూ సృష్టిలోని ప్రాణుల గుణగణాలకన్నా ఉన్నతమైనది. ఉదాహ రణకు: దేవుని జ్ఞానం ఎంతో విస్తృతమైనది, ఆయన శక్తియుక్తులు అనంతమైనవి, ఆయన ప్రసాదితాలు అనుపమమైనవి. ఆయన తిరుగులేనివాడు, పాలకుడు, పోషకుడు, సర్వమూ వినేవాడు, సర్వాన్నీ కనిపెట్టుకుని ఉన్నవాడు (ఫత్ హుల్ ఖదీర్).

చెడు ఉపమానం అంటే లోపభూయిష్టమైనది, దోషమున్నది అని భావం. అత్యున్నత మైన ఉపమానం అంటే పరిపూర్ణమైనది. ఈ అత్యున్నతమైన ఉపమానం సర్వవిధాలా అల్లాహ్ కే తగును (ఇబ్నె కసీర్).

70. ఇది అల్లాహ్ లోని ఉదాత్త గుణానికి, మృదు వైఖరికి ప్రబల నిదర్శనం. తన దాసుడు మాటిమాటికీ తన ఆజ్ఞలను ఉల్లంఘించి, అన్యాయాలకు పాల్పడుతున్నప్పటికీ ఆయన అప్పటికప్పుడే పట్టుకుని అతని మెడ వంచటం లేదు. ఆయనే గనక మనిషి చేసే ఒక్కో తప్పుపై తన కొరడాను ఝుళిపించటం మొదలెడితే ఏ ఒక్కడూ బ్రతికి బట్టకట్టలేడు. ఎందుకంటే మనిషివల్ల జరిగే తప్పులు లెక్కకు మించినవై ఉంటాయి. దుర్మార్గాలకు పాల్పడే ఒక ప్రజా సముదాయాన్ని దేవుడు శిక్షించదలచుకున్నప్పుడు ఆ సముదాయంలో ఉండే మంచివాళ్లు కూడా దాని వాతన పడతారు. ఆ విధంగా ఊళ్ళకు ఊళ్ళే, నగరాలకు నగరాలే తుడిచిపెట్టుకుపోతాయి.

అయితే పరలోకంలో మంచివాళ్లు మాత్రం అల్లాహ్ దగ్గర సఫలీకృతులవుతారు. హదీసులో ఈ విషయం వివరంగా వచ్చింది. (చూడండి : సహీహ్ బుఖారీ – హదీసు నెం.2118; ముస్లిం – హ.నెం. 2206, 2210)

71. ఇలా విడుపు ఇవ్వటంలో ఔచిత్యం లేకపోలేదు. అదేమంటే 1. అల్లాహ్ వారిని

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ ۖ لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُم مُّفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

62 వారు తమ కోసం ఇష్టపడని దానిని అల్లాహ్‌కు కేటాయిస్తున్నారు.[72] తమకు మంచే జరుగుతుందని వారి నోళ్లు అబద్ధాలు ప్రేలుతున్నాయి.[73] అసంభవం. వారి కోసం ఉన్నది నరకాగ్ని మాత్రమే. అందరికన్నా ముందు అందులోకి పోయేది వాళ్ళే.[74]

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

63 అల్లాహ్ సాక్షి! (ఓ ప్రవక్తా!) మేము నీకు పూర్వం గతించిన సమాజాల వద్దకు కూడా మా ప్రవక్తలను పంపి ఉన్నాము. కాని షైతాన్ వారి దుష్కర్మలను వారికి అందమైనవిగా చేసి చూపాడు.[75] నేటికీ ఆ

పట్టుకున్నప్పుడు కుంటిసాకులు చెప్పి తప్పించుకునే ఆస్కారమేదీ వారి వద్ద మిగిలి ఉండకూడదు. 2. వారు కాకపోయినా వారి సంతతిలోనయినా అల్లాహ్‌ను విశ్వసించేవారు పుట్టవచ్చు.

72. అంటే వారు కూతుళ్ళను అల్లాహ్‌కు అంటగడుతున్నారు. ఈ విషయంలోని తీవ్రతను నొక్కి చెప్పే ఉద్దేశంతో దాన్ని పునరావృతం చేయటం జరిగింది.

73. వారు చేసే ఇంకో చెడ్డ పని ఏమిటంటే; అల్లాహ్‌పట్ల అన్యాయంగా ప్రవర్తించిందిగాక, తమకంతా మేలు జరుగుతుందని కోతలు కోసేవారు. ప్రపంచంలో తమకు మంచి జరుగుతున్నట్లే పరలోకంలో కూడా తప్పక మంచి జరుగుతుందని బుకాయించేవారు.

74. నిశ్చయంగా వారికి వారు కోరుకునే 'మంచి' జరుగుతుంది. అదేమిటో తెలుసా? అది 'నరకం' తప్ప మరొకటి కాదు. నరకంలో ప్రవేశించేవారికి వారు ముందు ఉంటారు. **'ఫరతున్'** అంటే ముందు ఉండటం, ముందుకుపోవటం అని అర్థం. హదీసులో కూడా ఈ పదం ఇదే అర్థంలో తీసుకోబడింది. **"అన ఫరతుకుమ్ అలల్ హౌజ్"** (నేను కౌసర్ సరస్సు వద్ద ముందు నుంచే మీ కోసం ఉంటాను) (సహీహ్ బుఖారీ – హ.నెం. 6584; ముస్లిం – హ.నెం. 1793).

ఆయతులో ఉన్న **"ముఫ్రతూన్"** అనే పదానికి మరో అర్థం కూడా చెప్పబడింది – నరకంలో వేయబడిన తరువాత వారు బొత్తిగా విస్మరించబడతారని!

75. దీని భావం ఏమిటంటే, (ఓ ముహమ్మద్ – సఅసం!) మక్కా ప్రజలు నిన్ను ధిక్కరిస్తున్నట్లే వెనుకటి జాతుల వారు కూడా తమ ప్రవక్తలను ధిక్కరించేవారు. వారు చేసే ప్రతి చెడు పని వారి కంటికి మంచిదిగానే కనిపించేది. ఎందుకంటే వారు షైతాన్ మాయాజాలానికి గురయ్యారు.

షైతాను వారి నేస్తంగా ఉన్నాడు.[76] వారి కోసం వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఉంది.

وَمَآ اَنۡزَلۡنَا عَلَيۡكَ الۡـكِتٰبَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى
اخۡتَلَفُوۡا فِيۡهِ‌ۙ وَهُدًى وَّرَحۡمَةً لِّقَوۡمٍ يُّؤۡمِنُوۡنَ ﴿۶۴﴾

64 వారు విభేదించుకునే ప్రతి విషయాన్నీ నువ్వు వారికి స్పష్టంగా విడమరచి చెప్పాలని[77] మేము ఈ గ్రంథాన్ని నీపై అవతరింపజేశాము. విశ్వసించినజనులకు ఇది మార్గదర్శకత్వం మరియు కారుణ్యం.

وَاللّٰهُ اَنۡزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحۡيَا بِهِ الۡاَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَا‌ ؕ اِنَّ فِىۡ
ذٰ لِكَ لَاٰيَةً لِّقَوۡمٍ يَّسۡمَعُوۡنَ ﴿۶۵﴾

65 అల్లాహ్ ఆకాశం నుంచి నీళ్ళను కురిపించి, దాని ద్వారా – భూమి చచ్చిపోయిన తరువాత దానిని తిరిగి బ్రతికిస్తున్నాడు. వినేవారి కోసం నిశ్చయంగా ఇందులో నిదర్శనం ఉంది.

وَاِنَّ لَـكُمۡ فِى الۡاَنۡعَامِ لَعِبۡرَةً‌ ؕ نُسۡقِيۡكُمۡ مِّمَّا فِىۡ بُطُوۡنِهٖ مِنۡۢ بَيۡنِ
فَرۡثٍ وَّدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَآٮِٕغًا لِّلشّٰرِبِيۡنَ ﴿۶۶﴾

66 మీ కోసం పశువులలో[78] కూడా ఒక గుణపాఠం ఉంది. వాటి కడుపులలో ఉన్న పేడకు – రక్తానికి మధ్యలో నుంచి స్వచ్ఛమైన పాలు మీకు త్రాగిస్తున్నాము. త్రాగేవారికి అది కమ్మగా ఉంటుంది.[79]

76. ఆయతులో ఉన్న **'అల్ యౌమ'** (నేడు) అనే పదం నేటి పరిస్థితులకూ వర్తిస్తుంది లేక పరలోకానికి కూడా వర్తించవచ్చు. అంటే పరలోకంలో షైతాన్ వాళ్ళకు దోస్తుగా ఉంటాడు. 'వాళ్ళు' అంటే మక్కాకు చెందిన అవిశ్వాసులని కూడా అర్థం చేసుకోవచ్చు. అనగా ఒకప్పుడు గతకాలంలోని జాతులను పెడత్రోవ పట్టించిన షైతాను ఈనాడు ఈ మక్కా అవిశ్వాసులకు స్నేహితునిగా నిలిచి, వారు అంతిమ దైవప్రవక్త (స) సందేశాన్ని ఆలకించకుండా అడ్డుకుంటున్నాడు. ఆ శాపగ్రస్తుణ్ణి నమ్ముకున్న వారెవరూ బాగుపడరు. నమ్ముకున్నవారిని నట్టేటా ముంచటమే వాడి పని.

77. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) పదవీ బాధ్యతలు మరియు ఆయనకు అంతిమ గ్రంథం ప్రసాదించబడటంలోని అసలు ఉద్దేశం ఏమిటో ఈ ఆయతులో చెప్పబడింది. విశ్వాసాల విషయంలోనూ, షరీయతు ఆదేశాలలోనూ ఆనాటి గ్రంథవహులైన యూదుల – క్రైస్తవుల మధ్య ఉన్న విభేదాలను, ముష్రిక్కుల – జోరాష్ట్రియన్ల మధ్య ఉన్న అయోమయ స్థితిని విశ్లేషించి, సత్యమేదో – అసత్యమేదో పూసగుచ్చినట్లు

67 ఇంకా ఖర్జూరం, ద్రాక్షపండ్ల నుంచి మీరు మత్తుపానీయాన్ని తయారు చేస్తారు.[80] (వాటి నుంచి) మంచి ఆహారాన్ని కూడా గ్రహిస్తున్నారు. విజ్ఞత గలవారి కోసం ఇందులోనూ గొప్ప సూచన ఉంది.

وَمِنْ ثَمَرٰتِ النَّخِيْلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْهُ سَكَرًا وَّرِزْقًا حَسَنًا ۗ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ﴿٦٧﴾

68 నీ ప్రభువు తేనెటీగకు ఈ సంకేతమిచ్చాడు:[81] "కొండల్లో, చెట్లలో, ప్రజలు కట్టుకున్న ఎత్తయిన పందిళ్ళలో నీ ఇండ్లను (తెట్టెలను) నిర్మించుకో.

وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِيْ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا وَّمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُوْنَ ﴿٦٨﴾

చెప్పటం ప్రవక్త (స) వారి ప్రధాన బాధ్యత. సత్యాన్ని అవలంబించి, అసత్యాన్ని విడనాడమని ప్రజలకు ప్రబోధించటం ఆయన కర్తవ్యం!

78. 'అన్ఆమ్' (పశువులు) అంటే ఒంటెలు, ఆవులు, మేకలు అని భావం.

79. ఈ పశువులు తినే గడ్డి, ఆకులు తదితర వస్తువులు వాటి కడుపులలోకి పోయి రక్తం, పేడ, మూత్రం, పాలుగా మారతాయి. రక్తం నరాలలోకి వెళ్ళగా, పేడ మూత్రం వంటి వ్యర్థాలు బయటికి విసర్జించబడతాయి. వాటి మధ్యలో నుంచే తయారైన పాలు పొదుగులలోకి వెళతాయి. కాని ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమిటంటే ఆ పాలలో ఒక్క బొట్టు రక్తంగానీ, ఒక చుక్క వ్యర్థ పదార్థంగానీ కలవదు. పాలు ఎంతో స్వచ్ఛంగా, తెల్లగా ఉంటాయి. కమ్మగా, రుచికరంగా ఉంటాయి. శరీరానికి శక్తినిస్తాయి. ఆకలి తీరుస్తాయి. మనసుకు, మస్తిష్కానికి తృప్తినీ, హాయినీ ఇస్తాయి.

80. మద్యపానం నిషేధించబడని రోజులలో అవతరించిన వాక్యం ఇది. అందుకే ధర్మ సమ్మతమైన వస్తువులతోపాటు మద్యం కూడా ప్రస్తావనకు వచ్చింది. అయితే ఇక్కడ కూడా **'సకరన్'** (మత్తు పదార్థం) అని అన్న తర్వాత మళ్లీ **'రిజ్ఖన్ హసనన్'** (మంచి ఆహారం) అని ప్రత్యేకంగా పేర్కొని మత్తు పదార్థాలు మంచి ఆహారం కానేకావని చూచాయగా చెప్పటం జరిగింది. అదీగాక ఈ సూరా మక్కాలో అవతరించిన సూరా. అందుకే మద్యం గురించి ఇందులో కొద్దిగా అయిష్టతను వ్యక్తం చేయటం జరిగింది. తరువాత మదీనా సూరాలలో క్రమక్రమంగా మద్య నిషేధానికి సంబంధించిన ఆజ్ఞలు వచ్చాయి.

81. అరబీలో **"అవ్హా"** అని ఉంది. అంటే సంకేతమిచ్చాడు, తెలివితేటల్ని ప్రసాదించాడు, దాని నైజంలో ఆ విషయాన్ని నూరిపోశాడు అన్న అర్థాలు వస్తాయి. తమ భౌతిక అవసరాలను తీర్చుకోవడానికి అవసరమైన తెలివితేటల్ని, జీవనోపాయాన్ని అల్లాహ్ జంతువులకు సయితం ప్రసాదించాడు.

69 "అన్ని రకాల పండ్లను తిను. నీ ప్రభువు సులభతరం చేసిన మార్గాలలో విహరిస్తూ ఉండు." వాటి కడుపులలో నుంచి పానకం ఒకటి వెలువడుతుంది.[82] దాని రంగులు వేర్వేరుగా ఉంటాయి.[83] అందులో ప్రజలకు స్వస్థత ఉంది.[84] ఆలోచించేవారి కోసం ఇందులో (గొప్ప) సూచన ఉంది.

ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِن بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

82. తేనెటీగలు పర్వతాల్లో, చెట్లపైనా, మానవులు కట్టే ఎత్తైన కట్టడాలలో అపురూపంగా తమ తెట్టెలను నిర్మించుకుంటాయి. ఆ నిర్మాణంలో ఎక్కడా ఖాళీ స్థలం ఉండదు, లోపం ఉండదు. తరువాత అవి పరిసరాల్లో ఉన్న తోటల్లో, అడవుల్లో, పొలాల్లో, పర్వత లోయల్లో విహరిస్తాయి. అన్ని రకాల పండ్ల, పుష్పాల రసాన్ని పీలుస్తాయి. వెళ్ళిన మార్గాల గుండానే తిరిగి వచ్చి తమ తమ తెట్టెలపై వాలుతాయి. వాటి నుండి విసర్జితమయ్యే పదార్థాన్ని దివ్య ఖుర్ఆన్ 'పానకం'గా అభివర్ణించింది. మనసుకు, మస్తిష్కానికీ తృప్తినీ, శక్తినీ చేకూర్చే పానకం అన్నమాట!

83. ఆ పానకం ఎర్రగానూ, తెల్లగానూ, పసుపు పచ్చగానూ, కుంకుమ పువ్వు రంగులోనూ ఉంటుంది. ఆ తేనెటీగలు పీల్చే వివిధ రకాల పండ్లను, పుష్పాలనుబట్టి ఆ రంగులో మార్పు వస్తూ ఉంటుంది.

84. ఈ తేనె చాలా వ్యాధులకు నివారణ వంటిది. అయితే ప్రతి రోగానికీ అది మందు అని భావించకూడదు. వైద్యులు కూడా ఆ మాటే అన్నారు. నిస్సందేహంగా తేనె రోగాన్ని నివారించే పానకమే. అయితే కొన్ని ప్రత్యేక వ్యాధులకు మాత్రమే అది మందుగా ఉపయోగపడుతుందిగాని అన్ని వ్యాధులకు కాదు.

దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం)కు తీపి వస్తువు, తేనె చాలా ఇష్టమని హదీసు ద్వారా తెలియవస్తోంది (సహీహ్ బుఖారీ – పానీయాల ప్రకరణం). మరో ఉల్లేఖనం ప్రకారం ఆయన (సఅసం) ఇలా అన్నారు : "మూడింటిలో రోగం నుంచి స్వస్థత ఉంది – 1. శస్త్ర చికిత్స ద్వారా శరీరంలోని చెడు రక్తం తీయటంలో. 2. తేనె సేవించటంలో. 3. కాల్చి వాతలు పెట్టడంలో. అయితే వాతలు పెట్టే చర్య నుండి నేను నా అనుచర సమాజాన్ని వారిస్తున్నాను" (బుఖారీ – మందుల ప్రకరణం). తేనెకు సంబంధించిన హదీసులో ఒక సంఘటన – "విరేచనాలకు మందుగా తేనెను ఉపయోగించమని ఆయన (సఅసం) ఒకతనికి సలహా యిచ్చారు. తేనె సేవించాక విరేచనాలు మరింత ఎక్కువయ్యాయి. ఆ విషయమే వచ్చి చెబితే తేనె త్రాగించమని

70 అల్లాహ్‌యే మిమ్మల్నందరినీ పుట్టించాడు. మరి ఆయనే మీకు చావునిస్తాడు. మీలో అత్యంత దుర్భరమైన వయస్సుకు చేర్చబడేవారు కూడా ఉంటారు – అన్నీ తెలిసి ఉండి కూడా ఏమీ తెలియని వారవటానికి![85] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ సర్వజ్ఞుడు, సర్వాధికారి.

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰىكُمْ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ
الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ۝٧٠

71 అల్లాహ్‌యే ఉపాధి విషయంలో మీలో ఒకరికి ఇంకొకరిపై ఆధిక్యతను వొసగి ఉన్నాడు. ఆధిక్యత వొసగబడినవారు తమ ఉపాధిని తమ క్రిందనున్న బానిసలకు తామూ – వారూ సమానులయ్యేలా ఇవ్వరు.[86] మరి వీరు అల్లాహ్ అనుగ్రహాలనే తిరస్కరిస్తున్నారా?[87]

وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِ ۚ فَمَا الَّذِيْنَ
فُضِّلُوْا بِرَآدِّيْ رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيْهِ سَوَآءٌ ۗ اَفَبِنِعْمَةِ
اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ ۝٧١

ఆయన (స) రెండవసారి సూచించారు. ఈసారి తేనె త్రాగితే మరిన్ని విరేచనాలయ్యాయి. అతిసార వ్యాధి ముదిరిందని కుటుంబ సభ్యులు అనుకున్నారు. మళ్లీ మహాప్రవక్త (స) వద్దకు వచ్చి సంప్రతిస్తే ఆయన (స) మూడవసారి ఇలా అన్నారు: "అల్లాహ్ సత్యవంతుడు. కాకపోతే నీ సోదరుని కడుపే అబద్ధమైనది. వెళ్ళి అతనికి తేనె త్రాగించు." మూడవసారి తేనె త్రాగించేసరికి అతనికి సంపూర్ణ స్వస్థత చేకూరింది. (బుఖారీ – మందుల ప్రకరణం; ముస్లిం – సలాం ప్రకరణం).

85. మితిమీరిన వయోభారంతో మనిషి జ్ఞాపక శక్తి క్షీణిస్తుంది. బుద్ధి మందగిస్తుంది. చాదస్తం ఎక్కువవుతుంది. మరీ పసిపిల్లాడిలా ప్రతి దానికీ మారాం చేస్తాడు. **'అర్‌జలుల్ ఉమ్ర్'** (హీన వయోదశ) అంటే ఇదే. ఇలాంటి వార్ధక్యం నుంచే మహాప్రవక్త (సఅసం) శరణువేడారు.

86. మీ క్రింద పనిచేసే కూలివాళ్లు, బానిసలు మీ స్థాయికి ఎదిగిపోతారన్న ఉద్దేశ్యంతో మీ దగ్గరున్న సిరిసంపదలను మీరు విశాల మనసుతో ఇవ్వరాయె. మరి అటువంటప్పుడు దేవుని దాసులైన మనుషులను మీరు అమాంతం దైవాలుగా నిలబెట్టి, వారిని పూజించటాన్ని అల్లాహ్ మాత్రం ఎలా ఇష్టపడతాడనుకున్నారు?

ఈ ఆయతు ద్వారా బోధపడే మరో ముఖ్యాంశం ఏమిటంటే ఆర్థికంగా మనుషుల మధ్య ఉండే తేడాపాడాలు ప్రకృతి సిద్ధంగా ఉన్నవే. నిరంకుశ, నియంతృత్వ చట్టాల ద్వారా ఈ ప్రకృతి ధర్మాన్ని రూపుమాపటం సరైనది కాదు. అలా చేయటం వల్ల

72 అల్లాహ్ మీ కోసం స్వయంగా మీలో నుంచే మీ భార్యలను సృష్టించాడు. మరి మీ భార్యల ద్వారా మీ కొరకు మీ కుమారులను, మీ మనవళ్ళను పుట్టించాడు. ఇంకా, మీకు తినటానికి మంచి మంచి వస్తువులను సమకూర్చాడు. అయినప్పటికీ ప్రజలు మిథ్యనే నమ్ముకుంటున్నారా?[88] వారు అల్లాహ్ అనుగ్రహాల పట్ల కృతఘ్నుతకు పాల్పడుతున్నారా??

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَّ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِيْنَ وَحَفَدَةً وَّرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ ؕ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُوْنَ ۙ﴿٧٢﴾

73 వారు అల్లాహ్‌ను వదలి, తమకు ఆకాశాల నుంచిగానీ, భూమి నుంచిగానీ ఎలాంటి ఉపాధినీ సమకూర్చలేని వారిని, ఏ శక్తిసామర్థ్యమూ లేనివారిని పూజిస్తున్నారా?[89]

وَيَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ شَيْـًٔا وَّلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ۚ﴿٧٣﴾

74 కాబట్టి అల్లాహ్‌కు పోలికలను కల్పించకండి.[90] నిశ్చయంగా అల్లాహ్‌కు అన్నీ తెలుసు. మీకు తెలియదు.

فَلَا تَضْرِبُوْا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٧٤﴾

కలిగే చేటు ఏమిటో కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థ ద్వారా ప్రపంచానికి తెలిసివచ్చింది. ఆర్థిక సమానత్వం పేరుతో మనిషి సంపాదనను నియంత్రించటం అసహజం. ఆర్థిక సమానత్వం అంటే సంపాదించే, ప్రగతిని సాధించే సమాన అవకాశాలు అందరికీ కల్పించాలి.

87. అంటే వారు దైవప్రసాదితమైన సంపదలో నుంచి దైవేతరుల కోసం నైవేద్యాలను తీయటం, దైవేతరులకు మొక్కుబడులు చెల్లించటం వంటి పనులకు పాల్పడి దేవుడు చేసిన మేళ్ళను మరచిపోతున్నారు.

88. ఈ ఆయతులో అల్లాహ్ తన ఉపకారాలను జ్ఞాపకంచేసి, అన్నీ ప్రసాదించేవాడు అల్లాహ్ అయిఉండగా, జనులు ఆయన్ని విడనాడి, ఇతరుల ముందు తలవంచుతున్నారనీ, ఇది అధర్మమనీ చెప్పాడు.

89. ఇంతకీ వారు నమ్ముకునేది, పూజాపునస్కారాలు చేసేది ఎవరికి? ఏదీ చేతకానివారికా? ఏ సహాయమూ చేయలేనివారికా? ఏ గండం నుంచీ గట్టెక్కించలేని వారికా?

90. రాజ్యాధిపతిని కలుసుకోవాలన్నా, ఆయనకేదైనా విన్నపాలు చేసుకోవాలన్నా నేరుగా రాజ్యాధిపతిని కలుసుకోవటం సాధ్యపడదనీ, అతని ఆంతరంగికుల్ని, కార్యదర్శుల్ని

75 అల్లాహ్ ఒక ఉదాహరణ ఇస్తున్నాడు: ఇతరుల యాజమాన్యంలో ఉన్న ఒక బానిస ఉన్నాడు. అతనికి ఏ అధికారమూ లేదు. కాగా; మరో వ్యక్తి ఉన్నాడు – అతనికి మేము మా వద్దనుంచి మంచి ఉపాధిని సమకూర్చాము. అందులో నుంచి అతడు రహస్యంగానూ, బహిర్గతం గానూ ఖర్చుపెడతాడు. మరి వీరిద్దరూ సమానులేనా?[91] సర్వస్తోత్రాలూ అల్లాహ్ కొరకే. అయితే వీరిలో చాలామందికి తెలీదు.

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوْكًا لَّا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَّمَنْ رَّزَقْنٰهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَّجَهْرًا ۭ هَلْ يَسْتَوٗنَ ۭ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ۭ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٧٥﴾

76 అల్లాహ్ మరో ఇద్దరు వ్యక్తుల ఉదాహరణను కూడా ఇస్తున్నాడు[92] : వారిలో ఒకడు మూగవాడు. ఏదీ చెయ్యలేడు. పైగా అతను తన యజమానికి భారంగా తయారయ్యాడు. అతన్ని ఎక్కడికి పంపినా మేలును తీసుకురాడు. మరొకతను న్యాయం గురించి ఆదేశిస్తున్నాడు.[93] పైగా అతను సన్మార్గాన ఉన్నాడు. వీరిద్దరూ ఒకటేనా?

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ اَحَدُهُمَآ اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَّهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلٰىهُ ۙ اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُّ لَا يَاْتِ بِخَيْرٍ ۭ هَلْ يَسْتَوِيْ هُوَ ۙ وَمَنْ يَّاْمُرُ بِالْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٧٦﴾

కలుసుకుంటేనే రాజ్యాధిపతి దర్శనం సాధ్యమవుతుందని ముష్రిక్కులు ఉదాహరణలు ఇస్తుంటారు. దేవుడు కూడా సర్వోన్నతుడనీ, ఆయన దాకా చేరాలంటే చిట్టిపొట్టి దేవుళ్ళను కాకాపట్టడం, వారిని సంతోషపరచటం అవసరమని వాళ్లు చెబుతారు. ఆ విషయాన్నే ప్రస్తావిస్తూ ఇక్కడ అల్లాహ్ ఏమంటున్నాడో చూడండి : "మీరు అల్లాహ్‌ను మీలాంటి మనుషులతో పోల్చకండి. ఎందుకంటే ఆయన సాటిలేని మేటి. ఆయన్ని సరిపోలిన వారు ఎవరూ లేరు. ఒక రాజ్యాధికారికి అగోచర జ్ఞానం ఉండదు. అతడు అందరినీ చూడలేడు. అందరి మొరలను ఆలకించనూలేడు. కాగా; అల్లాహ్ అందరి మొరలనూ ఆలకిస్తాడు. అందరినీ కనిపెట్టుకుని ఉంటాడు. రాత్రి చీకటిలో జరిగే కార్యకలాపాలు కూడా ఆయనకు ఎరుకే. మరలాంటప్పుడు మానవ మాత్రుడైన ఒక రాజ్యాధికారి విశ్వప్రభువు అయిన అల్లాహ్‌తో ఎలా సరితూగుతాడు?

91. కొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం ఇది బానిస – స్వేచ్ఛాజీవుల ఉదాహరణ. వారిలో ఒకడు బానిస – మరొకడు స్వేచ్ఛాజీవి. వారిద్దరూ సమానులు కాలేరు. మరికొందరి

77 ఆకాశాలలోనూ, భూమిలోనూ ఉన్న నిగూఢ విషయాలు అల్లాహ్‌కు మాత్రమే తెలుసు.[94] ప్రళయ వ్యవహారం రెప్పపాటు కాలంలో, లేదా అంతకన్నా తక్కువ సమయంలోనే జరిగిపోతుంది. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అన్నింటిపై అధికారం కలవాడు.[95]

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَمَآ اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۷۷

78 అల్లాహ్ మిమ్మల్ని మీ మాతృ గర్భాల నుండి – మీకేమీ తెలీని స్థితిలో బయటికి తీశాడు.[96] మీ కొరకు చెవులను, కళ్లను, హృదయాలను తయారుచేసినది ఆయనే[97] – మీరు కృతజ్ఞులుగా వ్యవహరిస్తారని![98]

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْۢ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَـيْـــًٔـا ۙ وَّجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـــِٕدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۷۸

ఉద్దేశ్యంలో ఇది విశ్వాసి – అవిశ్వాసుల ఉదాహరణ. వారిలో ఒకరు విశ్వాసి – మరొకరు అవిశ్వాసి. వారిద్దరూ సమానులు కాలేరు. దీని భావం ఏమిటంటే ఒక బానిస, ఒక స్వేచ్ఛా జీవి ఇద్దరూ మనుషులే. ఇద్దరూ దేవుని చేత చేయబడినవారే. ఎన్నో విషయాలలో వారి మధ్య పోలికలున్నాయి. కాని గౌరవ మర్యాదల రీత్యా మీ దృష్టిలోనే వారిద్దరిలో చాలా పెద్ద తేడా ఉంది. మరలాంటప్పుడు మహోన్నతుడు అయిన అల్లాహ్‌తో, రాతి విగ్రహాలు లేక సమాధులు ఎలా సరితూగుతాయి?

92. ఈ రెండవ ఉదాహరణ మొదటి ఉదాహరణకన్నా మరింత స్పష్టమైనది.

93. ఎందుకంటే ఇతను వింటాడు, చెబుతాడు. ప్రతి పనీ చెయ్యగలుగుతాడు. పైగా ఇతను సన్మార్గంపై ఉన్నాడు. ఆలోచించగలడు. మంచీ – చెడుల విచక్షణా జ్ఞానం కూడా ఇతనికి ఉంది. కుడి ఎడమల అపవాదాలకు దూరంగా ఉంటున్నాడు. ఏ విధంగానయితే ఇతనూ – మూగవాడు సమానులు కాలేరో అదేవిధంగా సర్వశక్తుడైన అల్లాహ్, ప్రజలు కల్పించే మిథ్యా దైవాలు ఒక్కటి కాలేవు.

94. భూమ్యాకాశాలలో అసంఖ్యాకమైన వస్తువులు నిగూఢమై ఉన్నాయి. వాటిలో ప్రళయం కూడా ఒకటి. ఆ జ్ఞానం ఒక్క అల్లాహ్‌కు తప్ప వేరెవరికీ లేదు. కాబట్టి ఆరాధ్యుడు కూడా ఆయన ఒక్కడే. విగ్రహాలుగానీ, మరణించిన వ్యక్తులుగానీ ఆరాధ్య దైవాలు కాలేవు. ఎవరికీ ఎటువంటి లాభనష్టాలు కలిగించే శక్తి వాటికి లేదు.

95. ఆయన శక్తి ఎంత గొప్పదంటే సువిశాలమైన ఈ జగతి, ఈ భువన భాండవాలన్నీ ఆయన ఆజ్ఞపై రెప్పపాటు సమయంలో – అంతకన్నా తక్కువ సమయంలోనే కూలిపోతాయి. ఇది అతిశయోక్తి కాదు – వాస్తవం. ఎందుకంటే ఆయన శక్తి అనంతమైనది. దాన్ని మనం అంచనా వేయలేము. 'అయిపో' అని ఆయన జారీచేసిన ఒకే ఒక్క ఆర్డర్‌పై అంతా అయిపోతుంది. ప్రళయం కూడా ఇందులో అంతర్భాగమే.

79 శూన్యాకాశంలో ఆజ్ఞాబద్ధులై ఉన్న పక్షులను వారు చూడలేదా? అల్లాహ్ తప్ప వాటిని ఆ స్థితిలో నిలిపి ఉంచేవారెవరూ లేరు.[99] నిశ్చయంగా విశ్వసించేవారి కోసం ఇందులో గొప్ప సూచనలున్నాయి.

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَٰتٍ فِي جَوِّ السَّمَآءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

96. మీరు పుట్టిన క్షణంలో మీకెలాంటి లోక జ్ఞానం లేదు. అదృష్ట దురదృష్టాలంటే ఏమిటో, లాభనష్టాలంటే ఏమిటో ఆ సమయంలో మీకు తెలీదు.

97. చెవుల ద్వారా మీరు వినగలుగుతారనీ, కళ్ల ద్వారా చూడగలుగుతారనీ, హృదయంతో ఆలోచించి అర్థం చేసుకుంటారని వీటన్నింటినీ ఆయన మీకు ప్రసాదించాడు. మనిషి ఆలోచనలకు, బుద్ధివివేకాలకు కేంద్రబిందువు అతని హృదయం. దాంతో విషయంలోని ఉచితానుచితాలను, మంచీచెబ్బరలను మనిషి బేరీజువేస్తాడు. మనిషి పెరిగి పెద్దవాడయ్యే కొద్దీ అతని ఈ శక్తులు, పంచేంద్రియాలు పెరుగుతుంటాయి. అతను యుక్త వయస్సుకు చేరుకునేటప్పటికి అతని ఈ శక్తియుక్తులు కూడా బలవత్తరమవుతాయి. కడకు అవి పూర్ణ పరిణతిని సంతరించుకుంటాయి.

98. మరి ఈ తెలివితేటల్ని, ఈ శక్తియుక్తుల్ని అల్లాహ్ ఎందుకు ప్రసాదించినట్టు? మనిషి ఈ శరీరావయవాలను దైవేచ్ఛకనుగుణంగా వినియోగించుకోవాలనీ, దైవారాధన, దైవవిధేయత కోసం వెచ్చించాలనేకదా! ఆ విధంగా వాటిని ఉపయోగిస్తేనే దేవుని ఈ అనుగ్రహాలకు క్రియాత్మకంగా కృతజ్ఞత తెలుపుకున్నట్లవుతుంది. హదీసులో ఈ విధంగా చెప్పబడింది: "నా దాసుడు నా సామీప్యం పొందటానికి అవలంబించే వస్తువులలో అన్నిటికన్నా ఎక్కువ ప్రీతికరమైనవి నేను అతనిపై నియమించిన విధులు. ఇవి గాక స్వచ్ఛంద ఆరాధనల ద్వారా కూడా అతను నా సామీప్యం పొందే ప్రయత్నం చేస్తాడు. కడకు నేనతన్ని ప్రేమించసాగుతాను. నేనతన్ని ప్రేమించసాగినప్పుడు అతను వినే చెవులనై పోతాను. అతను కనే కళ్లనైపోతాను. అతను పట్టుకునే చేతులనై పోతాను. అతను నడిచే కాళ్లనైపోతాను. అతను అడిగిన దాన్నల్లా అతనికిస్తాను. అతను గనక దేని బారి నుంచైనా నా శరణువేడితే నేనతనికి శరణు ఇస్తాను." (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుర్రిఖాఖ్).

గమనిక : ఈ హదీసును అర్థం చేసుకోవటంలో కొందరు పొరబడ్డారు. దీని ఆధారంగా దేవుని ప్రియతమ దాసుల (ఔలియా అల్లాహ్)కు దేవుని శక్తులు అబ్బాయని మతలబు తీశారు. హదీసుకు అసలు అర్థం ఏమిటంటే దాసుడు తన ఆరాధనలను, ధర్మాన్ని కేవలం అల్లాహ్ కోసం ప్రత్యేకించుకున్నప్పుడు ప్రతి పనిలో అల్లాహ్ ప్రసన్నతను చూరగొనటమే అతని లక్ష్యం అయి ఉంటుంది. ఏ విషయాన్ని వినటానికి, మరే వస్తువుని చూడటానికి దేవుడు అనుమతించాడో వాటిని మాత్రమే వింటాడు, చూస్తాడు.

80 అల్లాహ్ మీ కొరకు మీ ఇండ్లను విశ్రాంతి స్థలాలుగా చేశాడు. ఇంకా ఆయనే మీ కోసం పశువుల చర్మాలతో ఇళ్ళను చేశాడు. ప్రయాణ దినాన, విడిది చేసిన దినాన కూడా అవి మీకు తేలిగ్గా–అనువైనవిగా–ఉంటాయి.[100] ఇంకా వాటి ఉన్నితోనూ, రోమాలతోనూ, వెంట్రుకలతోనూ ఆయన ఎన్నో సామానులను, కొంత కాలం వరకూ ఉపయోగపడే వస్తువులనూ తయారుచేశాడు.[101]

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ بُيُوْتِكُمْ سَكَنًا وَّجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ جُلُوْدِ الْاَنْعَامِ بُيُوْتًا تَسْتَخِفُّوْنَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَآ اَثَاثًا وَّمَتَاعًا اِلٰى حِيْنٍ ۝٨٠

81 మరి అల్లాహ్‌యే మీ కోసం తాను సృష్టించిన వస్తువులతో నీడను ఏర్పాటు చేశాడు.[102] మరి ఆయనే మీకోసం కొండలలో గుహలను చేశాడు. ఇంకా

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّمَّا خَلَقَ ظِلٰلًا وَّجَعَلَ لَكُمْ مِّنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا وَّجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيْلَ تَقِيْكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيْلَ

షరీయతు సమ్మతించిన మార్గంలోనే నడుస్తాడు. ధర్మసమ్మతమైన వాటినే చేత్తో ముట్టుకుంటాడు. ఏ వస్తువును ఉపయోగించినా దైవేచ్ఛమేరకే ఉపయోగిస్తాడు తప్ప ఆయన అభిమతానికి విరుద్ధంగా ఉపయోగించడు.

99. అల్లాహ్ మాత్రమే వాటికి ఆ శక్తినీ, తెలివినీ ఇచ్చి, పవనాలను వాటి విహారానికి తోడ్పడేవిగా చేశాడు.

100. అంటే తోలు గుడారాలన్నమాట. ప్రయాణానికి బయలుదేరేటప్పుడు మీరు వాటిని తేలిగ్గా తీసుకుపోగలుగుతారు. అవసరమైన చోట చలి తీవ్రత నుంచి తట్టుకోవడానికి మీరు వాటిని గుడారాలుగా ఉపయోగించుకుంటారు.

101. **అస్వాఫ్ –** ఇది **'సూఫున్'**కు బహువచనం. సూఫున్ అంటే గొర్రెల ఉన్ని అని అర్థం. మూలంలో **'అవ్‌బార్'** అని మరొక పదం ఉంది. ఇది **'వబ్‌రున్'**కు బహువచనం. ఒంటెల రోమాలు అని దానర్థం. ఇంకొక పదం **'అష్‌ఆర్'.** ఇది **'షఅరున్'**కు బహువచనం. మేకల వెంట్రుకలని ఇక్కడ దాని భావం. వీటితో రకరకాల వస్తువులు తయారవుతాయి. వాటిద్వారా మనిషి లాభాలూ ఆర్జిస్తాడు. ఒక నిర్ణీత కాలం వరకు ఆ వస్తువులన్నీ ఉపయోగించుకుంటాడు. నేడు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఈ పరిశ్రమకు ఉన్న ప్రాధాన్యం ఎనలేనిది.

102. అంటే చెట్ల నీడలని భావం.

ఆయనే మీకోసం, మిమ్మల్ని వేడిమి నుంచి కాపాడే చొక్కాలను, యుద్ధ సమయాలలో మీకు రక్షాకవచంగా ఉపయోగపడే చొక్కాలను కూడా చేశాడు.[103] ఈ విధంగా ఆయన – మీరు ఆజ్ఞల్ని శిరసా వహించేవారౌతారని – తన అనుగ్రహాలను పరిపూర్తి చేస్తున్నాడు.

تَقِيكُم بَأْسَكُمْ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

82 అప్పటికీ వారు విముఖత చూపి నట్లయితే (ఓ ప్రవక్తా!) విషయాన్ని స్పష్టంగా అందజేయటం వరకే నీ బాధ్యత.

فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

83 వీరు అల్లాహ్ అనుగ్రహాలను గుర్తించి కూడా నిరాకరిస్తున్నారు. పైగా వారిలో చాలా మంది చేసిన మేలును మరిచే వారే.[104]

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

84 ఏ రోజున మేము ప్రతి సమాజం నుంచీ ఒక సాక్షిని నిలబెడతామో (ఆ రోజున) అవిశ్వాసులకు (సంజాయిషీ చెప్పుకునే) అనుమతి ఇవ్వబడదు. 'పశ్చాత్తాప పడండి' అని కూడా వారితో అనటం జరగదు.[105]

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

103. అంటే ఉన్ని వస్త్రాలు, కాటన్ దుస్తులు. ఇవి సాధారణంగా అందరికీ ఉపయోగ పడతాయి. యుద్ధ సమయాలలో యోధులు ధరించే కవచాలు వారిని ప్రత్యర్థి నుంచి కాపాడతాయి. ఇవన్నీ యదార్థానికి దైవ ప్రసాదితాలే.

104. ఈ అనుగ్రహాలన్నింటినీ సృష్టించినవాడు, వాటిని ఉపయోగించే తెలివితేటల్ని ప్రసాదించినవాడు అల్లాహ్‌యేనని తెలిసి కూడా వారు ఆయన్ని నిరాకరిస్తున్నారు. ఆయన పట్ల కృతఘ్నులుగా వ్యవహరిస్తున్నారు – అంటే ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను వదలి ఇతరులను పూజిస్తున్నారు.

105. అంటే – ప్రతి జాతికీ, ప్రతి సమాజానికీ (ఆ సమాజానికి సందేశం అందజేసిన) ప్రవక్త సాక్షిగా నిలబడి తాను వారికి సందేశాన్ని అందజేశాననీ, కాని వారు దాన్ని

85 ఆ దుర్మార్గులు శిక్షను చూసినప్పుడు దాన్ని వారి నుంచి తేలిక చేయటంగానీ, వారికి విడుపు ఇవ్వటంగానీ జరగదు.[106]

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾

86 ఈ ముష్రిక్కులు తాము (అల్లాహ్‌కు) భాగస్వాములుగా నిలబెట్టే వారిని చూడగానే, "ఓ మా ప్రభూ! మేము నిన్ను వదిలేసి మొరపెట్టుకున్న మా భాగస్వాములు వీరే" అని అంటారు. అప్పుడు వారు (ఆ భాగస్వాములు), "మీరు చెప్పేది పచ్చి అబద్ధం"[107] అని వారి మాటను ఖండిస్తారు.

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِن دُونِكَ ۖ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾

ఏమాత్రం ఖాతరు చేయలేదని చెబుతాడు. అప్పుడు అవిశ్వాసులకు సంజాయిషీ ఇచ్చుకునే అవకాశం ఏదీ ఇవ్వబడదు. ఎందుకంటే యదార్థానికి వారి వద్ద సంజాయిషీ ఇచ్చుకోదగ్గ కారణం ఏదీ మిగిలి ఉండదు. చేసిన తప్పులపై పశ్చాత్తాపపడమని కూడా వారికి సలహా ఇవ్వబడదు. ఎందుకంటే పశ్చాత్తాపం చెందటానికి ఇవ్వబడిన గడువు ముగిసింది. **"లా యుస్తాతబూన"**కు మరొక అర్థం, వారికి తమ ప్రభువును ప్రసన్నుణ్ణి చేసే అవకాశం ఇవ్వబడదు అని. ఎందుకంటే ఆ అవకాశం వారికి ప్రపంచంలో ఇవ్వగా దాన్ని వారు చేజార్చుకున్నారు. ఇది కర్మ స్థలం కాదు, ప్రతిఫలం ఇవ్వబడే స్థలం. కర్మస్థలానికి కాలం చెల్లింది. ఇప్పుడున్నది ఫలితాన్ని అనుభవించే నిలయం. ఇప్పుడెవరికీ సత్కర్మలు చేసుకునే అవకాశం ఇవ్వబడదు.

106. అంటే – శిక్ష విధించబడటం మొదలయ్యిందంటే మధ్యలో వారికి ఎలాంటి విరామం, విశ్రాంతి ఇవ్వబడదు. నిరంతరం శిక్ష పడుతూనే ఉంటుంది. విడుపు ఇవ్వబడదంటే, వారి నోటికి కళ్ళెం వేసి, శరీరాన్ని సంకెళ్లలో బిగించి నరకంలోకి నెట్టివేయటం జరుగుతుంది. లేక దాని భావం తప్పుల్ని సరిదిద్దుకునే అవకాశం ఏదీ వారికి ఇవ్వబడదని కావచ్చు. ఎందుకంటే పరలోకం కర్మల స్థలం కాదు – అది కర్మల ఫలాన్ని అనుభవించే స్థలం.

107. మిథ్యా దైవాలను పూజించేవారు చెప్పేది అబద్ధం కాదు. అయినప్పటికీ, తాము భాగస్వాములుగా నిలబెట్టిన ఆ చిల్లర దేవుళ్లు మాత్రం స్పష్టంగా చెప్పేస్తారు – వీరు చెబుతున్నదంతా అబద్ధం అని! బహుశా వారు ఈ మాటల ద్వారా షిర్క్‌ను ఖండిస్తారేమో! అంటే మమ్మల్ని అల్లాహ్ సహవర్తులుగా నిలబెట్టామని వీళ్ళు ఒట్టి అబద్ధం చెబుతున్నారు గాని అసలు అల్లాహ్‌కు సహవర్తులుగా ఎవరు ఉంటారు? అన్నది

87 ఆ రోజు వారంతా అల్లాహ్ సమక్షంలో పూర్తిగా లొంగిపోవటానికి సిద్ధమవుతారు. వారు చేస్తూ ఉండిన కల్పనలన్నీ వారి నుంచి మటుమాయ మౌతాయి.

وَاَلْقَوْا اِلَى اللّٰهِ يَوْمَئِذِ ۨالسَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿٨٧﴾

88 ఎవరు తిరస్కరించారో, అల్లాహ్ మార్గం నుంచి (జనులను) ఆపారో వారికి మేము శిక్షపై శిక్షను పెంచుతూ పోతాము.[108] వారి దురాగతాలకు ఫలితం అది.

اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ زِدْنٰهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوْا يُفْسِدُوْنَ ﴿٨٨﴾

89 ఆ రోజు మేము ప్రతి సమాజంలో నుంచీ వారిపై ఒక సాక్షిని నిలబెడతాము. మరి (ఓ ప్రవక్తా!) నిన్ను వారందరిపై

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِيْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيْدًا عَلَيْهِمْ مِّنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيْدًا عَلٰى هٰۤؤُلَاۤءِ ۭ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ

లేక వారు తమను పూజించిన సంగతి తమకు తెలియనే తెలియదు అన్నది వారి మాటల్లోని ఆంతర్యం కావచ్చు. ఈ విషయాన్ని ఖుర్ఆన్ పెక్కుచోట్ల ప్రస్తావించింది కూడా. ఉదాహరణకు : “మీరు మమ్మల్ని పూజిస్తూ ఉండేవారన్న సంగతి మాకు బొత్తిగా తెలియదు. ఈ విషయంలో మీకూ – మాకూ మధ్య సాక్షిగా అల్లాహ్ చాలు” అని వారంటారు (యూనుస్ – 29). (ఇంకా చూడండి – అల్ అహ్ఖాఫ్–5,6; మర్యమ్–81, 82; అన్కబూత్ – 25; కహఫ్ – 52). అల్లాహ్కు భాగస్వాములుగా తమను కల్పించమని తామెన్నడూ వారికి చెప్పలేదన్నది వారి ఉద్దేశం కావచ్చు! ఒకవేళ ఆ చిల్లర దైవాలు చెట్టుపుట్టలు, రాళ్లు రప్పలై ఉంటే అల్లాహ్ వాటికి మాట్లాడేశక్తిని ప్రసాదిస్తాడు. అవి తమ పూజారుల పూజలను త్రోసిపుచ్చుతాయి. ఒకవేళ వారు షైతానులు, జిన్నాతులు అయి ఉంటే అవి మాట్లాడతాయన్న విషయంలో సందేహమే లేదు. ఒకవేళ వారు ప్రజలు పూజించే, మొక్కుబడులు చెల్లించే, శ్రద్ధాభక్తుల నివాళిని ఘటించే పుణ్యపురుషులు, ఔలియాలు అయి ఉంటే అల్లాహ్ మహ్షర్ మైదానంలోనే వారికి ఆ పూజలతో ఎలాంటి సంబంధం లేదని నిరూపించేసి అలా పూజించేవారిని నరకంలో పడవేస్తాడు. దైవప్రవక్త హజ్రత్ ఈసా (అలైహిస్సలాం)ను ఆరాధ్య దైవంగా చేసుకున్న వారికి పట్టిన గతేమిటో అల్ మాయిద సూరా చివర్లో ప్రస్తావనకు రానే వచ్చింది.

108. స్వర్గంలో ప్రవేశించిన విశ్వాసులలో వివిధ అంతస్థులున్నట్లే నరకాగ్నిలోకి ప్రవేశించిన అవిశ్వాసులలో కూడా తేడాలుంటాయి. తాము అపమార్గం పాలైంది గాకుండా

تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَّ هُدًى وَّرَحْمَةً وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ۝٨٩

సాక్షిగా తీసుకువస్తాము.[109] మేము నీపై ఈ గ్రంథాన్ని అవతరింపజేశాము. అందులో ప్రతి విషయం విశదీకరించ బడింది.[110] విధేయత చూపేవారికి (ముస్లింలకు) అది మార్గదర్శకం, కారుణ్యం, శుభవార్త.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝٩٠

90 అల్లాహ్ న్యాయం చేయమనీ, ఉపకారం (ఇహ్సాన్) చేయమనీ, బంధువుల హక్కులను నెరవేర్చమనీ ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు. ఇంకా – నీతిబాహ్యమైన పనుల నుండీ, చెడుల నుండీ, దౌర్జన్యం నుండీ ఆయన ఆపుతున్నాడు.[111] మీరు గుణపాఠం గ్రహించటానికి ఆయన స్వయంగా మీకు ఉపదేశిస్తున్నాడు.

ఇతరుల్ని కూడా అపమార్గం పట్టించిన వారికి విధించబడే శిక్ష మరింత అధికంగా ఉంటుంది.

109. ప్రతి ప్రవక్తా తన అనుచర సమాజానికి సాక్షిగా ఉంటాడు. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) మరియు ఆయన అనుచర సమాజ సభ్యులు ప్రవక్తలందరి విషయంలో సాక్షులుగా ఉంటారు. ఈ ప్రవక్తలందరూ సత్యవంతులనీ, వారు దైవసందేశాన్ని ప్రజలకు అందజేశారని సాక్ష్యం పలుకుతారు (సహీహ్ బుఖారీ – నిసా సూరా వ్యాఖ్యానం).

110. గ్రంథం అంటే దైవగ్రంథం మరియు దైవప్రవక్త (స) వారి వివరణలు (హదీసులు). తన ప్రవచనాలను కూడా దైవప్రవక్త (స) 'దైవగ్రంథం' గా ఖరారు చేశారు. అసీఫ్ తదితర వృత్తాంతాలలో కూడా ఈ సంగతి ఉంది (చూడండి : సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ముహారిబీన్). 'ప్రతి విషయం' అంటే గతానికి, భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన సమాచారాలన్నమాట. వాటిని గురించి తెలుసుకోవటం అవసరం. దానివల్ల ఎంతో ప్రయోజనం కూడా కలుగుతుంది. అలాగే ధర్మాధర్మాల వివరాలు, ఇంకా ప్రపంచం లోనూ పరలోకంలోనూ మనిషికి అవసరమైన విషయాలన్నీ కూడా ఇందులోకి వచ్చేస్తాయి. ఖుర్ఆన్, హదీసులు – రెండింటిలోనూ ఈ విషయాలన్నీ స్పష్టపరచ బడ్డాయి.

111. (1) అరబీలో **'అద్ల్'** అనే పదం ఉంది. **'అద్ల్'** అంటే న్యాయం, సమత్వం, సమభావం

91 మీరు పరస్పరం ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నప్పుడు అల్లాహ్‌కు ఇచ్చిన మాటను నిలుపుకోండి. ప్రమాణాలను ఖరారు చేసుకున్న మీదట భంగపరచకండి.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدتُّمْ وَلَا تَنقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ

అనే అర్థాలు వస్తాయి. అయినవారైనా, కానివారైనా అందరిపట్లా న్యాయంగా ప్రవర్తించాలి. ఒకరితో ఉన్న శత్రుత్వం, కక్ష మూలంగా లేక ఒకరిపట్ల గల ప్రేమ, ఆప్యాయత మూలంగా 'న్యాయం' కోరే మూలాంశాలను విడనాడరాదు. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ న్యాయం చేయాలి. అలాగే మనిషి సమత్వం, సమతూకాల నుండి జారిపోకూడదు. దురభిమానంతో, రాగద్వేషాలతో ఒక వైపుకు మొగ్గి పోకూడదు. ఆశ్రిత పక్షపాతానికి ఆస్కారమివ్వకూడదు. 'అద్ల్'కు మరో అర్థం మధ్యేమార్గం (ఏతిదాల్). అంటే మనిషి ఏ వ్యవహారంలోనయినా మధ్యేమార్గాన్ని వీడి కుడిఎడమల అతివాదాలకు లోనవకూడదు. ఆఖరికి ధర్మావలంబన విషయంలో కూడా అతడు ఈ సూత్రానికి కట్టుబడి ఉండాలి. అంటే ధర్మంలో హెచ్చుతగ్గులు చేయకూడదు. ఏదేని అంశంలో మితిమీరిన అభిమానంతో అతిశయిల్లకూడదు. లేనిపోని కొత్త అంశాలను ధర్మంలో ప్రవేశపెట్టకూడదు. ధర్మంలో లోటు కనబరచినా, అతిశయిల్లినా న్యాయం, సమత్వం, సమతౌల్యం దెబ్బతింటాయి.

(2) ఇక **'ఇహ్సాన్'** గురించి–ఇహ్సాన్ అంటే ఉత్తమంగా వ్యవహరించటం, మన్నింపుల వైఖరిని అవలంబించటం – అని ఒక అర్థం ఉంది. అలాగే న్యాయంగా ఇవ్వవలసిన దానికన్నా ఎక్కువ ఇవ్వటం; మేలు చేయటమే కాక, అత్యుత్తమ రీతిలో చేయటం అన్న అర్థాలు కూడా వస్తాయి. ఉదాహరణకు: ఒక వ్యక్తికి వంద రూపాయల వేతనం ఇస్తానని మాటిచ్చి, నూట పది లేక నూట ఇరవై ఇస్తే అది ఇహ్సాన్ (మేలు, ఉపకారం)గా పరిగణించబడుతుంది. అతనికి ఇవ్వవలసిన వందరూపాయలు అతని హక్కు. దాన్ని మీరు ఇస్తే న్యాయం చేసినట్టు. అంతకుమించి ఇస్తే అది ఉపకారం (ఇహ్సాన్). న్యాయం ద్వారా సమాజంలో శాంతీ సుస్థిరతలు నెలకొంటాయి. అయితే ఉపకారం ద్వారా అంతరాల అగాధాలు పూడుకుంటాయి. హృదయాలు హత్తుకుంటాయి. సత్సంబంధాలు పెంపొందుతాయి. ఆత్మీయత ఆప్యాయతలు వెల్లివిరుస్తాయి. అలాగే మనిషి తాను విధిగా చేయవలసిన ఆరాధనలను నెరవేరిస్తే అతను అల్లాహ్ హక్కును నెరవేర్చిన వాడవుతాడు. అంతకు మించి అతను స్వచ్ఛంద (నవాఫిల్) ఆరాధనలు కూడా చేస్తే అది దైవసామీప్యానికి, దైవప్రీతికి మరింత దోహదకారి అవుతుంది.

'ఇహ్సాన్'కు ఇంకో అర్థం ఏదేని పనిని అత్యుత్తమ రీతిలో నిర్వర్తించటం. ఆరాధనలో ఏకాగ్రతను పొందటం, ధర్మాన్ని కేవలం అల్లాహ్‌కే ప్రత్యేకించి, నిష్కల్మషమైన మనసుతో ఆరాధించటం. అందుకే హదీసులో ఇలా అనబడింది : "మీరు అల్లాహ్‌ను చూస్తున్నట్లుగానే ఆరాధించండి."

(3) మూడవది **'ఈతాయిజిల్ ఖుర్బా'**. అంటే బంధువుల హక్కును ఇవ్వటం, వారికి

يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

(ఎందుకంటే) మీరు అల్లాహ్‌ను మీ సాక్షిగా చేసుకున్నారు.[112] నిశ్చయంగా మీరు చేసేదంతా ఆయనకు తెలుసు.

సహాయం చేయటం అనే అర్థాలు వస్తాయి. హదీసులో ఇది **'సిలా రహ్మీ'**గా అభివర్ణించబడింది. ఈ హక్కు గురించి హదీసులో పదే పదే నొక్కి వక్కాణించటం జరిగింది. న్యాయం, ఉపకారాల తరువాత బంధువుల హక్కు గురించి ప్రత్యేకంగా నొక్కి పలకటాన్ని బట్టి దీనికి గల ప్రాముఖ్యం ఎటువంటిదో బోధపడుతోంది.

ఇవి మూడూ చేయవలసిన పనులు. ఇక చేయకూడని పనులు మరో మూడు ఉన్నాయి. అవేమంటే,

(1) **'ఫహ్షావున్'** : అంటే నీతిబాహ్యమైన పనులు. సిగ్గుమాలిన కార్యాలు. నేడు నీతిబాహ్యత సమాజంలో పెచ్చురిల్లింది. పైగా దానికి నాగరికత, ప్రగతి, కళ, సంస్కృతి అనే అందమైన పేర్లతో పిలవటం జరుగుతోంది. 'వినోద సామగ్రి' అనే పేరుతో దానికి లైసెన్సు ఇవ్వటం జరుగుతోంది. అయితే ఒక చెడ్డ వస్తువుకు అందమైన లేబిల్ తగిలించినంత మాత్రాన దాని గుణం మారిపోదు. అందుకే ఇస్లామీయ షరీయతు వ్యభిచారాన్ని, వ్యభిచారం వైపుకు దారితీసే పనులను, విశృంఖలత్వాన్ని, అశ్లీలాన్ని, ఫేషన్ షోలను, స్త్రీ పురుషులు విచ్చలవిడిగా కలిసి తిరిగే వాతావరణాన్ని, ఇంకా ఇతరత్రా చెడు పోకడలను 'నీతిబాహ్యత'గా ఖరారు చేసింది. వీటికి ఎన్ని అందమైన పేర్లు పెట్టుకున్నప్పటికీ పాశ్చాత్య ప్రపంచం నుంచి దిగుమతి చేసుకున్న ఈ చెడుగులు ధర్మసమ్మతం కాజాలవు.

(2) **మున్కర్ :** షరీయతు అధర్మంగా ఖరారు చేసిన పనులన్నీ దీని క్రిందికి వస్తాయి.

(3) **బఘ్యున్ (اَلْبَغْيِ) :** అంటే దౌర్జన్యం, అక్రమం, దురాగతం, విపరీతం, అన్యాయం – ఇత్యాది దౌష్ట్యాలకు ఒడిగట్టడం. బంధుత్వ సంబంధాలను త్రెంచటం, దౌర్జన్యానికి ఒడిగట్టడం – ఇవి రెండూ ఎలాంటి అపరాధాలంటే వాటి మూలంగా అల్లాహ్ ఆగ్రహిస్తాడనీ, వాటికి పాల్పడినవారికి ప్రపంచంలో కూడా త్వరితగతిన శిక్షపడే అవకాశముంటుందని హదీసు ద్వారా తెలుస్తోంది (ఇబ్నుమాజా – కితాబుజ్జుహ్ద్, దౌర్జన్యాల అధ్యాయం).

112. **ఖసమ్** (ప్రమాణం) : పరస్పరం ఒప్పందాలు, ఒడంబడికలు చేసుకున్నప్పుడు వాటికి కట్టుబడి ఉంటామని ప్రమాణం చేసి మరీ చెబుతారు. ఇదొక రకమైన ప్రమాణం. ప్రమాణాలలో మరో రకం ఏదంటే మనిషి తనంతట తానుగా ఒట్టేసి చెబుతాడు – నేను ఫలానా పనిని చేస్తాననో లేక చేయననో. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించబడిన ప్రమాణం మొదటి కోవకు చెందినది. మీరు ప్రమాణం చేసి అల్లాహ్‌ను సాక్షిగా చేసుకున్నారు. కాబట్టి మీరు దాన్ని భంగపరచరాదు. చేసిన బాసకు కట్టుబడి ఉండాలి. ఆడిన మాటను తప్పకూడదు.

92 తన నూలును గట్టిగా వడికిన తరువాత, తనే స్వయంగా ముక్కలు ముక్కలుగా త్రెంచివేసిన[113] స్త్రీ మాదిరిగా అయి పోకండి. ఒక వర్గం మరో వర్గం కంటే మించిపోవాలన్న ఉద్దేశంతో[114] మీరు మీ ప్రమాణాలను పరస్పరం మోసగించు కునే సాధనాలుగా చేసుకుంటున్నారు.[115] అసలు విషయం ఏమిటంటే ఈ ప్రమాణం ద్వారా అల్లాహ్ మిమ్మల్ని పరీక్షిస్తున్నాడు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ ప్రళయ దినాన మీరు విభేదించుకునే విషయాలన్నింటినీ మీకు విడమరచి చెబుతాడు.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِن بَعْدِ قُوَّةٍ أَنكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَن تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ ۚ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ ۚ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾

93 అల్లాహ్ గనక తలచుకుంటే మీ అందరినీ ఒకే సమాజంగా చేసి ఉండే వాడు. కాని ఆయన తాను తలచిన వారిని అపమార్గానికి లోనుచేస్తాడు, తాను తలచిన వారికి సన్మార్గం చూపుతాడు. మీరు చేస్తున్న పనులన్నింటి గురించి మీరు తప్పకుండా ప్రశ్నించబడతారు.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن يُضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ ۚ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

ఇక రెండవ కోవకు చెందిన ప్రమాణం గురించి హదీసులో ఏమనబడిందంటే, "ఏ వ్యక్తయినా ఏదేని విషయంలో ప్రమాణం చేసేసి, మరో విషయంలో మేలు ఉందని తలపోసి (అంటే ప్రమాణానికి విరుద్ధంగా చేయటంలో ఎక్కువ మేలుందని భావించి) నప్పుడు మేలుతో కూడుకున్న పనిని అతను నెరవేర్చాలి. అయితే ప్రమాణ భంగం చేసినందుకు పరిహారం చెల్లించాలి" (సహీహ్ ముస్లిం – హ.నెం. 1272). దైవప్రవక్త (సఅసం) ఆచరణ కూడా ఇదే (సహీహ్ బుఖారీ – హ.నెం. 6623; ముస్లిం – హ.నెం. 1269).

113. గట్టిగా ప్రమాణం చేసిన తరువాత దాన్ని భంగపరచటం కూడా ఇటువంటిదే. నూలు వడికి స్వయంగా త్రెంపేసిన స్త్రీని ఒక ఉదాహరణగా చూపటం జరిగింది.

114. **"అర్బా"** అనే పదం ఇక్కడ 'అక్సర్' అనే అర్థంలో ప్రయోగించబడింది. అంటే సంఖ్యాపరంగా అతి ఎక్కువగా ఉండటం. ఒకప్పుడు మీరు సంఖ్యాపరంగా తక్కువగా

وَلَا تَتَّخِذُوٓا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ بِمَا صَدَدْتُّمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۚ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

94 మీరు మీ ప్రమాణాలను పరస్పరం మోసగించుకోవటానికి సాధనాలుగా చేసుకోకండి. (మీ ధోరణి గనక ఇలాగే ఉంటే) నిలదొక్కుకున్న మీదట (మీ) అడుగులు తడబడతాయి. మీరు కఠినమైన శిక్షను చవిచూడవలసి ఉంటుంది. ఎందుకంటే మీరు అల్లాహ్ మార్గాన అడ్డు తగిలారు. మీకు పెద్ద శిక్షపడుతుంది.[116]

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۚ إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

95 మీరు అల్లాహ్‌తో చేసిన వాగ్దానాన్ని కొద్దిపాటి మూల్యానికి అమ్మివేయకండి. గుర్తుంచుకోండి! మీరు గనక తెలుసుకో గలిగితే అల్లాహ్ వద్ద ఉన్నదే మీ కొరకు శ్రేయోదాయకమైనది.

ఉన్నప్పుడు ప్రమాణం చేసి, ఇప్పుడు మీ సంఖ్యాబలాన్ని చూసుకుని గర్వాంధకారంతో ప్రమాణాన్ని భంగపరచటం అవివేకం. దీనివలన మీ మనసులు కుదుటపడవు. ఒకప్పుడు మీరు బలహీనులుగా ఉన్నప్పటికీ మరో వర్గంతో చేసుకున్న ఒడంబడిక వల్ల మీరు నిశ్చింతగా ఉండగలిగేవారు. కాని మీరు ఇప్పుడు ఆడిన మాటను తప్పి కష్టాలను కొనితెచ్చుకుంటున్నారు. అజ్ఞానకాలంలో నైతిక దివాలాకోరుతనం వల్ల వారు పదే పదే ప్రమాణాలను త్రెంచి చిక్కుల్లో పడిపోయేవారు. ఇలాంటి నైతిక అధోగతికి దూరంగా ఉండాలని ముస్లింలకు తాకీదు చేయటం జరిగింది.

115. అంటే ఎదుటివారికి దగా, మోసం చేసే సంకల్పంతో ప్రమాణాన్ని ఆశ్రయించకండి.

116. వాగ్దాన భంగానికి పాల్పడవద్దని మరోసారి ముస్లింలకు తాకీదు చేయటం జరిగింది. ఈ నైతిక రుగ్మత మూలంగా మీ అడుగులు తడబడే ప్రమాదం ఉందనీ, మీలోని ఈ చంచల స్వభావాన్ని చూసి అన్యులు మీకు మరింత దూరం అవుతారనీ, ఒకవేళ అదేగనక జరిగితే దైవమార్గంలోకి రాకుండా ప్రజలను అడ్డుకున్న పాపం మీ నెత్తిమీద పడుతుందని కూడా ముస్లింలను హెచ్చరించటం జరిగింది. **ఐమాన్ :** ఇది **'యమీన్'**కు బహువచనం. యమీన్ అంటే ప్రమాణం అని అర్థం. ఇక్కడ 'ప్రమాణం' అంటే దైవ ప్రవక్త(స) సమక్షంలో చేసే ప్రతిజ్ఞ (బైత్) అని మరి కొంతమంది పండితులు భావించారు. అంటే ప్రవక్తకు ఇచ్చినమాటను తప్పి ధర్మభ్రష్టులు కారాదన్న భావంలో ఈ వాక్యాన్ని తీసుకున్నారు. ఒకవేళ మీరు గనక ఈ అఘాయిత్యానికి పాల్పడితే మిమ్మల్ని చూసి ఇతరులు కూడా ఇస్లాం స్వీకరించకుండా ఆగిపోతారనీ, దాని మూలంగా మీరు రెట్టింపు శిక్షకు పాత్రులవుతారని చెప్పటం జరిగింది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

مَا عِنۡدَكُمۡ يَنۡفَدُ وَمَا عِنۡدَ اللّٰهِ بَاقٍ‌ؕ وَلَنَجۡزِيَنَّ الَّذِيۡنَ
صَبَرُوۡۤا اَجۡرَهُمۡ بِاَحۡسَنِ مَا كَانُوۡا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿۹۶﴾

96 మీ దగ్గర ఉన్నదంతా నశించేదే. అల్లాహ్ వద్ద ఉన్నదే మిగిలి ఉండేది. ఓర్పు వహించేవారికి మేము వారి సదాచరణలకు గాను మంచి ప్రతిఫలాన్ని తప్పక ప్రసాదిస్తాము.

مَنۡ عَمِلَ صَالِحًا مِّنۡ ذَكَرٍ اَوۡ اُنۡثٰى وَهُوَ مُؤۡمِنٌ
فَلَنُحۡيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً‌ ۚ وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ اَجۡرَهُمۡ بِاَحۡسَنِ
مَا كَانُوۡا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿۹۷﴾

97 సత్కార్యాలు చేసేవారు పురుషులైనా, స్త్రీలయినా - విశ్వాసులై ఉంటే మేము వారికి అత్యంత పవిత్రమైన జీవితాన్ని ప్రసాదిస్తాము.[117] వారి సత్కర్మలకు బదులుగా సత్ఫలితాన్ని కూడా మేము వారికి తప్పకుండా ఇస్తాము.

فَاِذَا قَرَاۡتَ الۡقُرۡاٰنَ فَاسۡتَعِذۡ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيۡطٰنِ
الرَّجِيۡمِ ﴿۹۸﴾

98 (ఓ ముహమ్మద్!) ఖుర్ఆన్ పఠనానికి ఉపక్రమించినపుడు శాపగ్రస్తుడైన షైతాను బారి నుంచి అల్లాహ్ శరణు వేడుకో.[118]

اِنَّهٗ لَيۡسَ لَهٗ سُلۡطٰنٌ عَلَى الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا وَعَلٰى رَبِّهِمۡ
يَتَوَكَّلُوۡنَ ﴿۹۹﴾

99 విశ్వసించి, తమ ప్రభువుపైనే భారం మోపిన వారిపై వాడికి ఎలాంటి అధికారం ఉండదు.

اِنَّمَا سُلۡطٰنُهٗ عَلَى الَّذِيۡنَ يَتَوَلَّوۡنَهٗ وَالَّذِيۡنَ
هُمۡ بِهٖ مُشۡرِكُوۡنَ ﴿۱۰۰﴾

100 అయితే వాడితో స్నేహం చేసి, వాడిని అల్లాహ్‌కు భాగస్వామిగా నిలబెట్టే వారిపై మాత్రం వాడి అధికారం నడుస్తుంది.

117. పవిత్ర జీవితం (మంచి జీవితం) అంటే ప్రాపంచిక జీవితమే. పరలోక జీవితం గురించిన ప్రస్తావన దీని తరువాతి వాక్యంలో చేయబడింది. దీని భావం ఏమిటంటే విశ్వసించి, దైవభక్తితో పరిశుద్ధ జీవితం గడిపే వారికి ప్రపంచంలో లభించే శాంతి, తృప్తి, మాధుర్యం, మనో నిబ్బరం ఒక అవిశ్వాసికి, అవిధేయునికి ప్రాప్తం కావు. పైగా అతను ఒకింత కలవరంతో, గుండె దడతో బ్రతుకుతూ ఉంటాడు. ఆ మాటే దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో ఈ విధంగా చెప్పబడింది: "ఎవడు మా ధ్యానం పట్ల విముఖత చూపాడో వాడికి బ్రతుకు ఇరుకైపోతుంది (దుర్భరం అయిపోతుంది)." (తాహా-124)

118. ఈ విషయం దైవప్రవక్త (స) నుద్దేశ్యించి చెప్పబడినప్పటికీ, యావత్తు అనుచర

101 మేము ఒక ఆయతు స్థానంలో మరో ఆయతును మార్చినప్పుడు "నువ్వు కల్పిస్తున్నావు" అని వారంటారు. వాస్తవానికి తాను అవతరింపజేసిన దానిని గురించి అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు. అయితే వారిలో అత్యధికులకు అసలు విషయం తెలియదు.[119]

وَاِذَا بَدَّلْنَآ اٰيَةً مَّكَانَ اٰيَةٍ ۙ وَّ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوْٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مُفْتَرٍ ۭ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝١٠١

102 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "విశ్వసించిన వారికి నిలకడను వొసగటానికి,[120] ముస్లింలకు సన్మార్గం చూపటానికీ, వారికి శుభవార్తను వినిపించటానికీ[121] నీ ప్రభువు వద్ద నుంచి జిబ్రయీల్ దీన్ని సత్యసమేతంగా అవతరింపజేశాడు."[122]

قُلْ نَزَّلَهٗ رُوْحُ الْقُدُسِ مِنْ رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ۝١٠٢

సమాజానికి ఇది వర్తిస్తుంది. అంటే ఖుర్‌ఆన్ పారాయణాన్ని మొదలెట్టినప్పుడల్లా "అవూజుబిల్లాహి మినష్షయితా నిర్రజీమ్" పఠించాలి.

119. ఒక ఆజ్ఞను రద్దు చేసి మరో ఆజ్ఞను దాని స్థానంలో ప్రవేశపెట్టడంలోని ఔచిత్యం ఏమిటో అది అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు. మానవ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా ఆయన ఆ మేరకు మార్పులు తీసుకువస్తాడు. ఈ విషయాన్ని సాకుగా తీసుకుని అవిశ్వాసులు, "ఓ ముహమ్మద్ (స)! నువ్వు నీ ఇష్టానుసారం దైవవచనాలకు నీ సొంత భాష్యం జోడిస్తున్నావు" అని అనటం ఎంతమాత్రం తగదు. ఎందుకంటే ఇందలి ఉచితానుచితాల గురించి, పరమ రహస్యాల గురించి వారికేమీ తెలీదు. ఏ ఆదేశం ఎప్పుడు రద్దుపరచాలో, మరే ఆదేశాన్ని ప్రవేశపెట్టాలో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు (మరిన్ని వివరాలకై అల్ బఖర్ సూరా 106, 107వ ఆయతులకు వివరణను చూడండి).

120. దేనిని స్థిరపరచినా, మరి దేనిని రద్దు పరచినా అది ప్రభువు సమ్మతితోనే జరుగుతుంది. ఈ సంగతిని విశ్వాసులు గ్రహించి తృప్తి చెందుతారు. తద్వారా వారి పాదాలకు స్థిరత్వం లభిస్తుంది. వారి విశ్వాసం మరింత దృఢమవుతుంది.

121. దివ్య ఖుర్‌ఆన్ ముస్లింలకు మార్గదర్శకం మరియు శుభవార్త. ఎందుకంటే ఖుర్‌ఆన్ కూడా ఆకాశం నుంచి కురిసే వర్షం లాంటిదే. ఆ వర్షపు నీరును పీల్చిన కొన్ని నేలలు బాగా మొలకెత్తి, పండుతాయి. మరికొన్ని నేలల్లో ముళ్లచెట్లు తప్ప మరేమీ మొలకెత్తవు. విశ్వాసి హృదయం కూడా పరిశుద్ధమైనది, నిర్మలమైనది. దివ్య ఖుర్‌ఆన్

103 "అతనికి ఒక మనిషి నేర్పుతున్నాడ"[123]ని ఈ అవిశ్వాసులు పలకటం మాకు బాగా తెలుసు. వాస్తవానికి వారు ఎవరిని దృష్టిలో పెట్టుకుని అలా అంటున్నారో అతని భాష అరబ్బేతర (అజమీ) భాష. కాగా; ఈ ఖుర్‌ఆన్ స్వచ్ఛమైన, స్పష్టమైన అరబీ భాషలో ఉంది.[124]

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

104 అల్లాహ్ ఆయతులను విశ్వసించని వారికి అల్లాహ్ తరఫున సన్మార్గం లభించదు. వారి కోసం బాధాకరమైన శిక్ష ఉంది.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

శుభం వల్ల, విశ్వాసజ్యోతి వల్ల అతని ఆంతర్యం ప్రకాశవంతమవుతుంది. కాని అవిశ్వాసి హృదయం చవుడు నేల వంటిది. అది తిరస్కారం, మార్గవిహీనతలతో నిండి ఉంటుంది. దివ్య ఖుర్‌ఆన్ భావ స్రవంతికి అది పులకించదు. సస్యశ్యామలంగా మారదు.

122. ఈ ఖుర్‌ఆన్ ముహమ్మద్ (సఅసం) స్వీయకల్పన కాదు. పైగా దీన్ని హజ్రత్ జిబ్రీల్ (అలైహిస్సలాం) వంటి పరిశుద్ధ దూత, సత్యసమేతంగా – తన ప్రభువు తరఫు నుంచి తీసుకువచ్చాడు. "దీనిని తీసుకొని విశ్వసనీయమైన ఆత్మ (జిబ్రీల్) నీ హృదయంపై అవతరించింది" అని వేరొకచోట చెప్పబడింది (షుఅరా –193, 194).

123. ఆ కాలంలో తౌరాతు, ఇంజీలు గ్రంథాల గురించి తెలిసిన కొంతమంది బానిసలుండే వారు. వారు క్రైస్తవులు, యూదులు. తరువాత వారు ఇస్లాం స్వీకరించారు. వారు అరబీ మాట్లాడేవారు. కాని వారి భాష స్వచ్ఛమయింది కాదు. ఆ బానిసలలోని ఒకానొక వ్యక్తి ముహమ్మద్(స)కు ఖుర్‌ఆన్ బోధిస్తున్నాడని మక్కాకు చెందిన ముష్రిక్కులు నిందించేవారు.

124. ఎవరెవరిని ఉద్దేశ్యించి వారు ఈ నింద మోపుతున్నారో వారికసలు స్పష్టంగా అరబీ మాట్లాడటమే రాదు. అదే సమయంలో ఖుర్‌ఆన్‌లోని అరబీ భాషను చూడండి. విషయ స్పష్టతలోనూ, భాషలోనూ, భావంలోనూ దాని శైలి అనుపమమైనది. అందులో ఉన్న సూరాలను పోలిన ఒక్క సూరాను కూడా ఎవరూ రచించి తేలేకపోయారాయె! మరలాంటప్పుడు వచ్చీరాని అరబీలో మాట్లాడే సామాన్యులు ఇంతటి అద్భుతమైన గ్రంథాన్ని ముహమ్మద్ (స)కు ఎలా నేర్పుతారు?

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ۖ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

105 అల్లాహ్ యొక్క ఆయతులపై విశ్వాసం లేనివారు మాత్రమే అబద్ధాలను కల్పిస్తారు. వారే అసలు అబద్ధాల కోరులు.[125]

مَن كَفَرَ بِاللَّهِ مِن بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ
مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا
فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

106 ఎవరయితే విశ్వసించిన తరువాత అల్లాహ్ పట్ల తిరస్కార వైఖరికి పాల్పడ తాడో – కాని బలవంతం చేయబడి (తిరస్కారాన్ని ప్రకటిస్తే), అదే సమ యంలో అతని హృదయం విశ్వాసంపై స్థిరంగా ఉంటే[126] (అది వేరే విషయం) – అలాగాకుండా ఎవరైనా హృదయ పూర్వ కంగా తిరస్కార వైఖరికి పాల్పడితే మాత్రం వారిపై దైవాగ్రహం పడుతుంది. అలాంటి వారి కోసమే చాలా పెద్ద శిక్ష[127] ఉంది.

ఆనాడు అరేబియాలో స్వచ్ఛమైన అరబీ భాషలో అనర్గళంగా మాట్లాడలేనివారిని 'అజమీ' (మూగవాడు, భాష రానివాడు) అని అనేవారు. అరబ్బేతర వ్యక్తిని కూడా అజమీగా వ్యవహరించేవారు. అరబ్బేతర భాషలు కూడా అరబీతో ఏవిధంగానూ పోటీపడలేకపోయేవి.

125. మా ప్రవక్త (సఅసం) విశ్వాసుల నాయకుడు. సత్యసంధుడు. లేని విషయాన్ని అతడు ఎందుకు చెబుతాడు? అసలు వారే అబద్ధాలకోరులు. ఎందుకంటే దివ్య ఖుర్ఆన్ దైవగ్రంథం కావటం పట్ల వారు సంశయంలోపడ్డారు. పైపెచ్చు సత్యవంతుడైన మా ప్రవక్తపైనే అభాండాలు మోపడానికి సిద్ధమయ్యారు.

126. ఏ వ్యక్తికయినా సత్య తిరస్కారం కోసం బలవంతం చేయగా అతను ప్రాణరక్షణ నిమిత్తం వాక్కు ద్వారా, కర్మద్వారా తిరస్కార (కుఫ్ర్) ప్రకటన చేసినప్పటికీ, అతని మనసు గనక విశ్వాసంపై స్థిరంగా ఉంటే అతను అవిశ్వాసి అవడు. అట్టి పరిస్థితిలో అతని భార్య అతన్నుంచి వేర్పడజాలదు. అవిశ్వాసానికి సంబంధించిన ఏ ఆదేశమూ అతనికి వర్తించదు. ఈ విషయంలో విద్వాంసులందరి మధ్యా ఏకాభిప్రాయం ఉందని ఖుర్తుబీ చెప్పారు (ఫత్హుల్ ఖదీర్).

127. ఇది ధర్మభ్రష్టత (ఇర్తిదాద్)కు ఒడిగట్టేవారికి లభించే శిక్ష. వారు దైవాగ్రహానికీ, పెద్ద శిక్షకు పాత్రులవుతారు. ప్రాపంచికంగా వారు హతమార్చబడతారని హదీసు ద్వారా

107 ఎందుకంటే వారు పరలోకంకన్నా ప్రాపంచిక జీవితాన్ని ఎక్కువగా ప్రేమించారు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అవిశ్వాసులకు సన్మార్గం చూపడు.[128]

ذلك بانهم استحبوا الحيوة الدنيا على الاخرة ۙ وان الله لا يهدي القوم الكفرين ۱۰۷

108 వారి హృదయాలపై, వారి చెవులపై, వారి కళ్లపై అల్లాహ్ ముద్ర వేసేశాడు. విస్మరణకు (పరధ్యానానికి) గురైన వారంటే వీరే.[129]

اولئك الذين طبع الله على قلوبهم وسمعهم وابصارهم ۚ واولئك هم الغفلون ۱۰۸

109 పరలోకంలో వారు ఘోరంగా నష్టపోతారన్న విషయంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

لا جرم انهم في الاخرة هم الخسرون ۱۰۹

110 మరెవరయితే బాధలు భరించిన తరువాత (దైవమార్గంలో) వలస పోయారో, తర్వాత (అల్లాహ్ మార్గంలో) పోరాటం చేశారో, సహన స్థయిర్యాలను కనబరిచారో వారిని నీ ప్రభువు – వీటన్నింటి తరువాత – క్షమిస్తాడు, కరుణిస్తాడు.[130]

ثم ان ربك للذين هاجروا من بعد ما فتنوا ثم جهدوا وصبروا ۙ ان ربك من بعدها لغفور رحيم ۱۱۰

విదితమవుతోంది (మరిన్ని వివరాల కోసం అల్ బఖరా సూరా 217, 256 ఆయతులకు వివరణను చూడండి).

128. విశ్వసించిన తరువాత అవిశ్వాస వైఖరికి (ధర్మభ్రష్టతకు) ఒడిగట్టడానికి గల కారణం ఇక్కడ పేర్కొనబడింది. ఒకటేమో, వారు ప్రాపంచిక వ్యామోహంలో దారుణంగా చిక్కుకుపోయారు. రెండోది : ఇంక వారు అల్లాహ్ దృష్టిలో సన్మార్గానికి యోగ్యులుగా మిగలలేదు.

129. ఎందుకంటే వారు హితబోధను వినరు, దైవ నిదర్శనాలను నిశిత దృష్టితో చూడరు. సత్యం వైపు పిలిచే అంశాలపై ఆలోచించరు. పైగా వారు ఏమరుపాటుకు, అజాగ్రత్తకు లోనై ఉన్నారు. తత్కారణంగా మార్గదర్శకత్వానికి సంబంధించిన మార్గాలన్నీ వారి కొరకు మూసుకుపోయాయి.

130. మక్కాకు చెందిన బలహీన ముస్లింల నుద్దేశించి ఈ విధంగా అనబడింది. వారు

111 ఆ రోజు ప్రతి ఒక్కడూ తన ఆత్మ రక్షణ కోసం వాదులాడుతూ వస్తాడు.[131] అప్పుడు ప్రతి ఒక్కరికీ అతను చేసుకున్న కర్మల ప్రతిఫలమంతా ఇవ్వబడుతుంది. ఎవరికీ ఎలాంటి అన్యాయం జరగదు.[132]

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ
كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

ఇస్లాం స్వీకరించిన కారణంగా మక్కా అవిశ్వాసుల దౌర్జన్యాలకు గురయ్యారు. ఎట్టకేలకు వారికి దేశం విడిచి వెళ్ళవలసిందిగా ఆదేశించబడింది. వారు తమ ఆప్తులను, ఆస్తిపాస్తులను, ఇల్లూ వాకిలినీ వదలి అబిసీనియా, యస్రిబ్‌ల వైపుకు వలసపోయారు. తరువాత అవిశ్వాసులను ఎదుర్కొని పోరాడవలసి వచ్చినప్పుడు మగధీరుల్లా పోరాడారు. ఈ విధంగా వారు దైవమార్గంలో పెట్టబడిన పరీక్షలన్నింటి లోనూ మొక్కవోని సాహసాన్ని చూపి తమ నిష్కల్మష విశ్వాసాన్ని నిరూపించుకున్నారు. ఇంత చేసిన తరువాత కూడా ప్రభువు వారిని క్షమించకుండా, కరుణించకుండా ఉండటం అనేది ఎలా సంభవం? దీన్నిబట్టి తేలేదేమిటంటే దేవుని క్షమ, కరుణ కోసం విశ్వాసం (ఈమాన్) తోపాటు సదాచరణ (అమలె సాలెహ్) ఎంతయినా అవసరం. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావనకు వచ్చిన ముహాజిర్లు కూడా విశ్వాసానికి, సదాచరణకు సంబంధించిన అత్యుత్తమమైన ఉదాహరణను నెలకొల్పారు. అందుకే దేవుడు వారిపట్ల ప్రసన్నుడయ్యాడు.

131. ప్రతి ఒక్కరికీ తమ స్వయానికి సంబంధించిన చింతే ఉంటుంది. ఎవరూ ఇంకొకరికి సహాయపడటానికి ముందుకు రారు. తండ్రిగానీ, కొడుకుగానీ, సోదరుడుగానీ, భార్యగానీ– ఎవరూ పలకరించే స్థితిలో ఉండరు. పైగా ఒండొకరినుంచి పారిపోయే ప్రయత్నం చేస్తుంటారు. అన్న తన తమ్ముణ్ణి చూసి, బిడ్డలు తమ తల్లిదండ్రుల్ని చూసి, భర్త తన భార్యను చూసి పారిపోతుంటారు. "వారిలో ప్రతి ఒక్కరికీ ఆ రోజు తమను గురించి తప్ప ఇతరుల్ని గురించి పట్టించుకోలేని ఆపత్సమయం వస్తుంది" (అబస్ – 37).

132. అంటే మంచి పనులకు లభించవలసిన పుణ్యఫలాన్ని తగ్గించటం గానీ, చెడు పనులకు బదులుగా విధించవలసివున్న శిక్షను పెంచటం గానీ జరగదు. ఎవరికీ రవంత అన్యాయం కూడా జరగదు. చెడుకు ఎంత దుష్ఫలితం ఇవ్వబడాలో అంతే ఇవ్వబడుతుంది. అయితే పుణ్యకార్యానికి బదులుగా అల్లాహ్ పుణ్యఫలాన్ని తాను కోరినంతగా పెంచి ఇస్తాడు. తీర్పుదినాన విశ్వాసుల పట్ల అల్లాహ్ అవలంబించే దాక్షిణ్య వైఖరికి ఇదొక మచ్చుతునక. అల్లాహ్ మనందరినీ ఆ కోవలో చేర్చుగాక!

112 అల్లాహ్ ఒక పట్నం ఉదాహరణను ఇస్తున్నాడు. ఆ పట్నం ఎంతో ప్రశాంతంగా, తృప్తిగా ఉండేది. దానికి అన్ని వైపుల నుంచీ పుష్కలంగా జీవనోపాధి లభించేది. మరి ఆ పట్నవాసులు అల్లాహ్ అనుగ్రహాలపై కృతఘ్నుత చూపగా, అల్లాహ్ వారి స్వయంకృతాలకు బదులుగా వారికి ఆకలి, భయాందోళనల రుచి చూపించాడు.[133]

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِنَةً مُّطْمَىِٕنَّةً يَّاْتِيْهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِاَنْعُمِ اللّٰهِ فَاَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوْعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوْا يَصْنَعُوْنَ ﴿١١٢﴾

113 వారి వద్దకు స్వయంగా వారిలో నుంచే ఒక ప్రవక్త వచ్చాడు. అయినప్పటికీ వారతన్ని ధిక్కరించారు. ఫలితంగా శిక్ష వారిని పట్టుకున్నది.[134] ఎందుకంటే వారు పరమ దుర్మార్గులుగా ఉండేవారు.

وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُوْلٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوْهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظٰلِمُوْنَ ﴿١١٣﴾

133. చాలామంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ పట్నం మక్కా పట్టణం అయి ఉంటుందని భావించారు. ఒకప్పుడు మక్కా ప్రజల, వారి పరిసరాలలో నివసించే జనుల జీవన ప్రమాణాలు ఎలా ఉండేవో ఇందులో వివరించబడింది. అయితే వారి ధిక్కార వైఖరి కారణంగా దైవప్రవక్త (సఅసం) వారిని శపించారు : "ఓ అల్లాహ్! ముజర్ (తెగ)ను గట్టిగా పట్టుకో. హజ్రత్ యూసుఫ్ కాలంలో ఈజిప్టులో ఏర్పడిన దుర్భిక్షంలాంటి దుర్భిక్షానికి వీళ్ళను గురిచేయి" అని ప్రార్థించారు (బుఖారీ - 4821; ముస్లిం - 2156). పర్యవసానంగా అల్లాహ్ మక్కాలో శాంతిభద్రతల స్థానంలో భయోత్పాతాన్నీ, కలిమి స్థానంలో లేమిని సృష్టించాడు. తత్కారణంగా వారు బొమికలు, ఆకులలములు తిని జీవించాల్సినంత దుర్భర పరిస్థితి ఏర్పడింది.

మరికొంతమంది విద్వాంసుల దృష్టిలో ఇది నిర్ధారితం కాని జనపదం. ఇది ఉపమానంగా మాత్రమే చూపబడింది. దైవానుగ్రహాలను తిరస్కరించిన వారికి పట్టే గతి ఎలా ఉంటుందో హెచ్చరించటం అసలు దీని ఉద్దేశం. మెజారిటీ ఉలమాలు ఈ విషయంలో తమదైన అభిప్రాయం కలిగి ఉన్నప్పటికీ వారు ఈ అభిప్రాయాన్ని కూడా త్రోసిపుచ్చలేదు.

134. శిక్ష అంటే ఇంతకుముందు వాక్యంలో ప్రస్తావనకు వచ్చిన ఆకలి, భయోత్పాతాల శిక్షే. లేదా బద్ర్ యుద్ధ సందర్భంగా అవిశ్వాసులకు ఎదురైన ఘోర పరాభవం కూడా కావచ్చు.

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا طَيِّبًا ۖ وَّاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ﴿١١٤﴾

114 మీరు అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించేవారు అయితే ఆయన మీకు ప్రసాదించిన ధర్మసమ్మతమైన, పరిశుద్ధమైన ఆహారాన్ని తినండి, అల్లాహ్ అనుగ్రహాలకు గాను కృతజ్ఞత చూపండి.[135]

اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيْرِ وَمَاۤ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١١٥﴾

115 నిశ్చయంగా, ఆయన చచ్చిన పశువు, రక్తం, పంది మాంసం, అల్లాహ్ పేరు గాక ఇతరుల పేరు ఉచ్చరించబడిన పశువులు మీకు నిషేధించాడు.[136] అయితే ఎవరయినా ఇష్టంతో కాకుండా, మితిమీరే ఉద్దేశం కూడా లేకుండా – గత్యంతరం లేని పరిస్థితిలో – (వాటిని తిన్నట్లయితే) అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, జాలిచూపేవాడు.

135. పరిశుద్ధమైన, ధర్మసమ్మతమైన వస్తువులను వదలి అపరిశుద్ధమైన, అధర్మమైన వస్తువులను ఉపయోగించటం, అల్లాహ్‌ను వదలి దైవేతరులను ఆరాధించటం అంటే ఒక విధంగా దేవుడు చేసిన మేలును మరచిపోవటమే.

136. ఈ ఆయతు ఇంతకుముందు కూడా మూడు సార్లు వచ్చింది – అల్ బఖరా సూరా-173, అల్ మాయిద సూరా-3, అల్ అన్ఆమ్ సూరా-145. ఇక్కడ నాల్గవ సారి అల్లాహ్ ఈ నిషిద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. ఇక్కడ పేర్కొనబడిన నిషిద్ధ జంతువులు గాక మరికొన్ని జంతువులు, మృగాలు కూడా నిషిద్ధమైనవి ఉన్నాయి. అయితే ఇక్కడ ప్రస్తావనకు వచ్చిన నాలుగు నిషిద్ధ వస్తువుల విషయంలో దేవుడు ముస్లింలను చాలా గట్టిగా తాకీదు చేస్తున్నాడు. వీటికి సంబంధించిన వివరణ లోగడ వచ్చింది. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావనకు వచ్చిన నాలుగు నిషిద్ధ వస్తువులలో నాల్గవ దానికి కొందరు ప్రబుద్ధులు చెప్పిన వక్ర భాష్యం మూలంగా షిర్క్‌కు దొడ్డిదోవలు వెతికేందుకు కొందరికి ఆస్కారం ఏర్పడింది. అందుచేత ఇక్కడ దీనికి మరింత వివరణ ఇవ్వవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

దైవేతరుని పేర పశువులు విభిన్న రూపాల్లో వదలబడతాయి. వాటిలో **ఒకటి**: దైవేతరుల మెప్పును పొందే సంకల్పంతో వదలబడిన పశువును కోసేటప్పుడు ఆ దైవేతరుని పేరు ఉచ్చరించబడుతుంది. ఆ విధంగా ఆ దైవేతరుని ప్రసన్నత చూరగొనాలన్నది దీని ఉద్దేశం అయి ఉంటుంది.

116 ఏ వస్తువునయినా తమ నోటితో 'ఇది ధర్మసమ్మతం' అని, 'ఇది నిషిద్ధమనీ' ఇష్టమొచ్చినట్లు అబద్ధం చెప్పేసి, అల్లాహ్‌కు అబద్ధాలు ఆపాదించకండి.[137] అల్లాహ్‌కు అబద్ధాలు ఆపాదించేవారు సాఫల్యాన్ని పొందలేరు.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَٰذَا حَلَالٌ وَهَٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

రెండవది : జంతువు దైవేతరుని పేరు మీదే వదలబడినప్పటికీ ఆ జంతువును జిబహ్ చేసే సమయంలో అల్లాహ్ పేరునే ఉచ్చరిస్తారు. దర్గాల వద్దకు పోయేవారు, సమాధులను పూజించేవారు సాధారణంగా ఇలాగే చేస్తారు. వీళ్లు మేకలు, ఆవులు, కోళ్లు తదితర జంతువులను చనిపోయిన తమ పూర్వీకుల పేరు మీదే వదులుతారు. కాని వాటిని కోసేటప్పుడు మాత్రం 'బిస్మిల్లాహ్' పఠిస్తారు. ఆ విధంగా మొదటి పని ఖచ్చితంగా నిషిద్ధమేగాని రెండవ పని మాత్రం ఆక్షేపణీయం కాదని సమర్థించు కుంటారు. ఎందుకంటే జిబహ్ సమయంలో తాము దైవేతరుని పేరు ఉచ్చరించ లేదుకదా! అనంటారు. ఈ విధంగా షిర్క్ (బహుదైవోపాసన)కు ద్వారం తెరువబడింది. అయితే ధర్మవేత్తలు (ఫుకహా) ఈ రెండో పద్ధతిని కూడా హరామ్ (నిషిద్ధం)గా ఖరారు చేశారు. ఎందుకంటే ఇది కూడా **"వమా ఉహిల్ల లిగైరిల్లాహ్"** క్రిందికే వస్తుంది. అందుకే 'బైజావీ' గ్రంథంలో ఇలా అనబడింది: "దైవేతరుని పేర పిలువబడిన ప్రతి జంతువూ నిషిద్ధమే. ఒకవేళ దానిని జిబహ్ చేసే సమయంలో అల్లాహ్ పేరు పఠిం చబడినప్పటికీ అది నిజానికి దైవేతరుని కొరకు ఉద్దేశించినదే. ఎందుకంటే ఏ ముస్లిమైనా దైవేతరుని సామీప్యం పొందే ఉద్దేశంతో జంతువును బలి ఇస్తే అతడు ధర్మభ్రష్టుడైపోతాడని, అతను బలి ఇచ్చిన పశువు ధర్మభ్రష్టుని బలిదానంగానే పరిగణిం చబడుతుందని పండితులు ఏకాభిప్రాయం వెలిబుచ్చారు."

హనఫీ ఫిఖహ్‌కు చెందిన సుప్రసిద్ధ గ్రంథం 'దుర్రెముఖ్తార్'లో ఇలా వుంది – "ఎవరయినా పరిపాలనాధీశుడు లేక పెద్ద నాయకుడు వచ్చినప్పుడు అతనికి అతిథి మర్యాద చేయాలన్న తలంపుతో కాకుండా అతనిపట్ల స్వామిభక్తితో, అతని మన్నన పొందే ఉద్దేశంతో పశువును కోసి వండిపెడితే అది హరామ్ (నిషిద్ధం) అవుతుంది. ఎందుకంటే అది కూడా 'దైవేతరుని పేర ఇచ్చిన జంతుబలి' క్రిందికే వస్తుంది. దానిని కోసినప్పుడు అల్లాహ్ పేరు ఉచ్చరించినా సరే! అల్లామా షామీ గారు కూడా ఈ అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు." (కితాబుజ్జబాయిహ్ – ప్రాచీన ముద్రణ. హిజ్రీ 1277, పేజీ – 277; ఫతావా షామీ – సంపుటి : 5, పేజీ – 203). అయితే కొందరు విద్వాంసులు ఈ రెండవ పరిస్థితిని "వమా ఉహిల్ల లిగైరిల్లాహ్" క్రిందికి

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

117 వారికి లభించే ప్రయోజనం బహు స్వల్పం. వారికోసం వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఉంది.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِن قَبْلُ ۖ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

118 యూదుల కొరకు మేము నిషేధించిన వాటిని గురించి మేము ఇంతకు ముందే నీకు వినిపించి ఉన్నాము.[138] మేము వారికి అన్యాయం చేయలేదు. కాని వారు తమ స్వయానికి తామే అన్యాయం చేసుకున్నారు.

చేర్చరు. కాని కారణం మాత్రం ఒకటే అయినందువల్ల (దైవేతరుని సామీప్యం పొందాలన్న తలంపు వల్ల) దాన్ని నిషిద్ధంగా భావిస్తారు. మొత్తమ్మీద దైవేతరుని పేర వదలబడిన జంతువు నిషిద్ధం అన్న విషయంలో మాత్రం అభిప్రాయభేదం లేదు. కాకపోతే వారు దాన్ని నిషిద్ధంగా ఖరారు చేసే పద్ధతిలో మాత్రమే వ్యత్యాసముంది. అదీగాక ఈ రెండో అంశం "విగ్రహాల వద్ద లేదా దైవేతరుల ఆస్థానాలలో జిబహ్ చేయబడేవి" అన్న కోవలోకి కూడా వస్తుంది. అల్ మాయిద సూరాలో తెలియజేయ బడిన నిషిద్ధాంశాలలో దీని ప్రస్తావన వచ్చింది. ఆస్థానాలలో, దర్బార్లలో, జాతర స్థలాల వద్ద జిబహ్ చేయబడే పశువులు హరామ్ (నిషిద్ధం) అని హదీసు ద్వారా కూడా రూఢీ అవుతోంది. కాబట్టి ఎవరయినా తమ పశువులను ఆయా స్థలాలకు తీసుకువెళ్ళి జిబహ్ చేసినా, పంచిపెట్టినా దాని అసలు ఉద్దేశం ఒక్కటే – దైవేతర శక్తులను సంతోషపెట్టడం!

ఒక హదీసులో ఈ విధంగా అనబడింది – "ఒకానొక వ్యక్తి దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధికి వచ్చి, 'బువానా' స్థలంలో ఒక ఒంటెను జిబహ్ చేయాలని మొక్కుకున్నాను అన్నాడు. దానికి ఆయన (సఅసం), 'ఆ స్థలంలో – అజ్ఞాన కాలంలో – పూజించబడే విగ్రహం ఏదైనా ఉండేదా?' అని ప్రశ్నించారు. 'లేదు' అని అక్కడున్నవారు చెప్పారు. "అక్కడ వారి పండుగలు ఏవైనా జరిగేవా?" అని ఆయన మళ్లీ ఆరా తీశారు. దానికి జనులు అటువంటిదేమీ లేదని చెప్పారు. అప్పుడాయన (సఅసం), 'మొక్కుబడిని తీర్చుకో' అని ఆ పృచ్ఛకునికి ఆదేశించారు." (అబూ దావూద్ – కితాబుల్ ఐమాన్ వన్నుజూర్). ఈ హదీసును బట్టి అవగతమయ్యేదేమిటంటే, ఏదేని స్థలంలో ఒకప్పుడు విగ్రహాలు ఉండి, దాన్ని అక్కడి నుంచి తొలగించినప్పటికీ – అలాంటి నిర్జన ప్రదేశం లోకి పోయి జంతుబలి ఇవ్వటం అధర్మమే. మరి అలాంటప్పుడు పూజలకై, మొక్కు బడులు తీర్చుకోవటం కోసం జనం పోగయ్యే ఆస్థానాల్లో, దర్బారుల్లో జంతుబలులు సమర్పించటం ధర్మసమ్మతం ఎట్లా అవుతుంది?

119 మరి ఎవరయినా అజ్ఞానం వల్ల దురాగతాలకు పాల్పడి, ఆపైన పశ్చాత్తాపం చెందితే, దిద్దుబాటు కూడా చేసుకుంటే అప్పుడు నిశ్చయంగా నీ ప్రభువు అపారంగా క్షమించేవాడు, అమితంగా కనికరించేవాడు.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوٓءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنۢ
بَعْدِ ذٰلِكَ وَأَصْلَحُوٓا إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٩﴾

120 నిశ్చయంగా ఇబ్రాహీం ఒక అనుసరణీయ నాయకుడు.[139] నికార్సయిన దైవ విధేయుడు. అల్లాహ్ యందే మనస్సు నిలిపినవాడు. అతడు బహుదైవారాధకులలో చేరినవాడు కాడు.

إِنَّ إِبْرٰهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِّلّٰهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

121 అల్లాహ్ అనుగ్రహాల పట్ల కృతజ్ఞతా భావం కలవాడు. అల్లాహ్ అతన్ని ఎన్నుకున్నాడు. అతనికి రుజుమార్గం చూపించాడు.

شَاكِرًا لِّأَنْعُمِهِ اجْتَبٰىهُ وَهَدٰىهُ إِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

122 మేమతనికి ప్రపంచంలోనూ మేలును ప్రసాదించాము. పరలోకంలోనూ అతను సజ్జనులలో చేరి ఉంటాడు.

وَءَاتَيْنٰهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِى الْءَاخِرَةِ لَمِنَ
الصّٰلِحِينَ ﴿١٢٢﴾

137. కొన్ని జంతువులను విగ్రహాల పేరున వదలి, వాటిని తమ కోసం హరామ్ (నిషిద్ధం) చేసుకునే చేష్ట ఇందులో ఎత్తిచూపబడింది. ఉదాహరణకు : బహీరా, సాయిబ, వసీలా, హామ్ ఇత్యాదివి (చూడండి : అల్ మాయిద – 103, అల్ అన్ఆమ్ : 139 – 141 ఆయతుల సారాంశం).

138. అల్ అన్ఆమ్ సూరా – 146వ ఆయతు సారాంశాన్ని, నిసా సూరా – 160వ ఆయతును కూడా చూడండి.

139. మూలంలో **'ఉమ్మతన్'** అని ఉంది. దీనికి నాయకుడు, ముందుండేవాడు అన్న అర్థాలు కూడా వస్తాయి. 'ఉమ్మత్' అంటే సమాజం, సంఘం అని మరో అర్థం. ఈ రెండో అర్థంలో తీసుకుంటే, హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహిస్సలాం) వాస్తవానికి ఒక్కరే అయినప్పటికీ, ఆయన కార్యదక్షత రీత్యా ఒక సంఘం వంటివారు. ('ఉమ్మత్' అనే పదానికి మరింత వివరణ కోసం హూద్ సూరా 8వ ఆయతుకు సారాంశం చూడండి).

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

123 తరువాత మేము, ఏకాగ్రచిత్తుడైన ఇబ్రాహీం ధర్మాన్ని[140] అనుసరించమని నీ వద్దకు వహీ పంపాము. అతడు బహు దైవోపాసకులలో చేరినవాడు కాడు.

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

124 ఎవరు శనివారం విషయంలో విభేదించుకున్నారో వారికి మాత్రమే దాని విశిష్ఠత విధించబడింది.[141] అసలు విషయమేమిటంటే నీ ప్రభువు స్వయంగా ప్రళయదినాన వారి విభేదంపై వారి మధ్య తీర్పు చేస్తాడు.

140. అరబీలో **'మిల్లత్'** అని ఉంది. దేవుడు తన ప్రవక్త ద్వారా ప్రజల వద్దకు పంపి, అనివార్యంగా ఖరారు చేసిన ధర్మమని దీని అర్థం. అంతిమ దైవప్రవక్త అయిన ముహమ్మద్ (సఅసం) ప్రవక్తలందరికీ నాయకుడు అనటంలో సందేహం లేదు. అయినప్పటికీ ఇబ్రాహీమ్ ధర్మాన్ని అవలంబించమని ఆయన (స)కు ఆజ్ఞాపించ బడటాన్ని బట్టి హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహిస్సలాం)గారి ప్రత్యేకత, విశిష్ఠత ఎటువంటిదో విదితమవుతోంది. సూత్రప్రాయంగా ప్రవక్తలందరి జీవన ధర్మం, శాసనాంగం (షరీయతు) ఒక్కటే. వాటిలో దేవుని ఏకత్వం (తౌహీద్), దైవదౌత్యం (రిసాలత్), పరలోకం (మఆద్) వంటి అంశాలకు ప్రధాన స్థానం ఉండింది.

141. ఇంతకీ ఏమిటా విభేదం? కొందరు ఇలా అభిప్రాయపడుతున్నారు : హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) తన జాతి ప్రజల కోసం శుక్రవారాన్ని విధించగా, బనీ ఇస్రాయీల్ వారు దీనిపై విభేదించి తమకు శనివారం కావాలన్నారు. అప్పుడు అల్లాహ్, "మూసా! వీళ్లు ఏ రోజును కోరుకున్నారో ఆ రోజునే ఉండనివ్వు" అని అన్నాడు. మరి కొందరి అభిప్రాయం ఈ విధంగా ఉంది : "భక్తిశ్రద్ధల నిమిత్తం వారంలో ఏదైనా ఒక రోజును నిర్ధారించుకొనండని అల్లాహ్ వారిని ఆజ్ఞాపించగా, ఆ రోజును నిర్ధారించుకునే విషయంలో వారి మధ్య అభిప్రాయభేదం తలెత్తింది. యూదులు తమ మనోరథం ప్రకారం శనివారాన్ని ఇష్టపడగా, క్రైస్తవులు ఆదివారాన్ని తమ కోసం ఎంపిక చేసుకున్నారు. అల్లాహ్ శుక్రవారాన్ని ముస్లింల కొరకు ప్రత్యేకించాడు."

ఇంకొక అభిప్రాయం ఇలా ఉంది : "యూదులను వ్యతిరేకించే ఉద్దేశ్యంతో క్రైస్తవులు ఆదివారాన్ని తమ కోసం విధించుకున్నారు. అలాగే ఆరాధనల విషయంలో కూడా యూదులకంటే భిన్నంగా ఉండాలన్న సంకల్పంతో క్రైస్తవులు 'సఖరయె బైతుల్ మఖ్దిస్' యొక్క తూర్పు భాగాన్ని తమ 'ఖిబ్లా' (అభిముఖం, దిక్కు)గా ఖరారు చేసుకున్నారు. కాగా; ముస్లిముల కోసం శుక్రవారాన్ని అల్లాహ్ స్వయంగా నిర్ధారించినట్లు హదీసులో

125 నీ ప్రభువు మార్గం వైపు జనులను వివేకంతోనూ, చక్కని ఉపదేశంతోనూ పిలువు. అత్యుత్తమ రీతిలో వారితో సంభాషణ జరుపు.[142] నిశ్చయంగా తన మార్గం నుంచి తప్పిన వారెవరో నీ ప్రభువుకు బాగా తెలుసు. సన్మార్గాన ఉన్న వారెవరో కూడా ఆయనకు బాగా తెలుసు.[143]

ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

126 ఒకవేళ మీరు ప్రతీకారం తీర్చుకోదలచినా, మీకు ఏ మేరకు బాధపెట్టడం జరిగిందో ఆ మేరకే ప్రతీకారం తీర్చుకోండి. ఒకవేళ మీరు ఓర్చుకున్నట్లయితే, ఓర్పు వహించేవారి పాలిట ఇది ఎంతో శ్రేయస్కరమైనది.[144]

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُم بِهِ ۖ وَلَئِن
صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

127 (ఓ ముహమ్మద్ – స!) నువ్వు సహనం వహించు. (అయితే) అల్లాహ్ తోడ్పాటు లేకుండా నువ్వు సహనం వహించలేవు. వారి పరిస్థితిపై బాధపడకు. వారు పన్నే కుట్రలు, కుయుక్తులకు లోలోపలే దుఃఖించకు.[145]

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ ۚ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ
فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

ప్రస్తావించబడి ఉంది (చూడండి: సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ జుముఅ; ముస్లిం – కితాబుల్ జుముఅ).

142. ఈ ఆయతులో ధర్మపరిచయ (తబ్లీగ్, దావత్) కార్యక్రమానికి సంబంధించిన మూలసూత్రాలు తెలుపబడ్డాయి. అవి వివేకం, మంచి హితబోధ, మృదుత్వంతో కూడుకున్నవి. ఎదుటివారితో వాదోపవాదాలు జరపవలసి వచ్చినప్పుడు అత్యుత్తమ రీతిలో మాట్లాడాలి. నగుమోముతోనే విషయాన్ని విడమరచి చెప్పాలి. మీరు వారి శ్రేయాన్ని అభిలషించేవారన్న అభిప్రాయాన్ని ఎదుటివారిలో కలిగించాలి. దురుసు వైఖరి ఎంతమాత్రం తగదు.

143. పై సూత్రాల ననుసరించి బోధపరచటం వరకే మీ పని. జనులకు సన్మార్గభాగ్యం ప్రసాదించటమనేది అల్లాహ్ వంతు. ఎవరు సన్మార్గానికి వస్తారో, ఎవరు షైతాన్ అడుగుజాడల్లో నడుస్తారో ఆయనకు బాగా తెలుసు.

128 అల్లాహ్ తనకు భయపడుతూ జీవితం గడిపేవారికి, సద్వర్తనులకు తోడుగా ఉంటాడు.	إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوا وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

144. ప్రతీకారం తీర్చుకునేందుకు ధర్మంలో అనుమతి ఉంది. అయితే ప్రతీకారం హద్దు మీరకూడదు. హద్దు మీరితే మరి అదొక అన్యాయం, దౌర్జన్యంగా పరిణమిస్తుంది. కాని ఒకవేళ మన్నింపుల వైఖరిని అవలంబించి, తమకు కలిగిన బాధను లోలోపలే దిగమ్రింగినట్లయితే అది వారి ఉదార స్వభావాన్ని వెల్లడిస్తుంది. ఇలాంటి ఔదార్యం కురిపించే వారిని అల్లాహ్ అమితంగా ఇష్టపడతాడు.

145. కుత్సిత మనస్కులు సజ్జనులకు వ్యతిరేకంగా ఎన్ని కుట్రలు పన్నినా వారి ఆటలు సాగవు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ అండదండలు సజ్జనులకు వెన్నంటి ఉన్నాయి.